

Talousarvio 2024 ja taloussuunnitelma 2025–2026

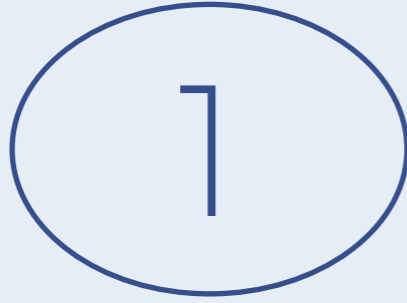

Päijät-Hämeen
hyvinvointialue

pajatha.fi

Sisällysluettelo

1	Esipuhe - hyvinvointialuejohtajan katsaus	4
2	Yleiset lähtökohdat	6
2.1	Toiminta-ajatus	7
2.2	Henkilöstö	7
2.3	Hyvinvointialueen talousarvion lähtökohdat	8
2.3.1	Talouden tasapainotus	9
2.4	Talousarvion rakenne	10
2.5	Talousarvion sitovuus	11
2.5.1	Sitovat taloudelliset tavoitteet	11
2.5.2	Sitovat toiminnalliset tavoitteet	12
2.6	Tilivelvolliset	13
3	Hyvinvointialueen toiminta ja talous	15
3.1	Aluehallituksen toimiala	15
3.2	Terveys- ja sairaanhoitopalvelut	16
3.3	Ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus	19
3.4	Perhe- ja sosiaalipalvelut	22
3.5	Pelastustoimen toimiala	25
3.6	Tukipalvelut	28
3.7	Investoinnit	31
3.8	Ilmiöbudjetointi - Lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin edistäminen	32
4	Päijät-hämeen hyvinvointialueen tavoitteet tytäryhtiölle vuodelle 2024	36
5	Laskelmat	38
6	Liitteet	42
Liite 1.	Talouden ja toiminnan sopeuttamiskohteet	43
Liite 2.	Aluehallinnon toimialan ja tukipalveluiden vyörytysten perusteet	46

Esipuhe – hyvinvointi- aluejohtajan katsaus

Hyvinvointialueiden toimintaa ja taloutta vuodelle 2024 suunnitellaan valitettavan epävarmoissa näkymissä. Heikentynyt talous, henkilöstövaje ja kansainvälinen epävakaus vaikeuttavat tarpeen ja rahoituksen ennustettavuutta ja aiheuttavat merkittäviä riskejä suunnitelmien toteutumiselle. Kestävä talous ei kestä nykyistä sote- ja pelakulujen kehitystä ja siksi toiminnan uudelleen tarkastelu on katsottu välttämättömäksi. Hyvinvointialueuudistusta on pidetty syllisenä nyt nähtäviin ongelmiin, mutta hyvinvointialueet perustettiin juuri näiden tunnistettujen, mutta ennustettua nopeammin syntyneiden ongelmien ratkaisemiseksi. Vielä on aivan liian aikaista arvioida uudistuksen hyötyjä ja haittoja. Päijät-Hämeen kokemuksen perusteella uudistuksella voidaan oikein toteutettuna saavuttaa asetetut tavoitteet.

Henkilöstön saatavuus on tällä hetkellä merkittävien haaste palvelutuotannossa. Toimintoja on jouduttu ajamaan alas henkilöstöpulan vuoksi ja palveluja on jouduttu tuottamaan poikkeuksellisen korkein henkilöstökustannuksin.

Henkilöstön saatavuuden turvaamiseksi henkilöstöohjelman toimeenpano on keskeinen keino tilanteen parantamiseksi. Työn houkuttelevuutta on pystyttävä lisäämään. Tämä edellyttää reilua johtamista, parempaa mahdollisuutta uralla etenemiseen sekä omien vaikutusmahdollisuuksien lisäämistä työtehtävissä. Ansiotason merkitys on myös hyväksyttävä. Lisäksi tarvitaan työnsiirtoa, jolla varmistetaan että sote- ja pela-henkilöstöllä on mahdollisuus keskittyä työhön, johon heillä on osaaminen. Osaa työstä on siirrettävä muille ammattiryhmille. Tarvitaan digitalisaation, robotiikan ja tekoälyn mahdollistamia uusia toimintatapoja ja käytänteitä. Kyse ei ole pelkästään teknologian mahdollistamista uusista tavoista vaan myös kulttuurimuutoksesta myös palvelujen käyttäjien näkökulmasta. Ennaltaehkäisevää toimintaa on lisättävä

ja toimien vaikuttavuutta parannettava. On kuitenkin varauduttava siihen, että kaikki nämä keinot ovat riittämättömiä. Palvelun tarve kasvaa tulevaisuudessa merkittävästi, mutta henkilöstön määrä vähenee. Työtä on vähennettävä, jotta henkilöstöä ei uuvuteta. On katsottava olemassa oleva resurssi ja sopeutettava tarjottavat palvelut siihen. Tämä voi tarkoittaa nykyisen palveluvalikoiman karsimista ja todennäköisesti se merkitsee myös muutoksia palveluverkkoon. Tämä pitää toteuttaa vaikuttavuusperusteisesti.

Hallitusohjelmassa korostetaan hyvinvointialueiden ohjauksen merkitystä. Talouden tasapainottamisen toteuttamista arvioidaan useilla eri mekanismeilla. Ministeriöt tulevat tarvittaessa antamaan ohjausta ja mikäli toimet eivät ole riittäviä, joutuvat hyvinvointialueet arviointimenettelyyn. Hallitusohjelmassa korostetaan yhteistoiminta-aluetason valmistelua mm. kiinteistö- ja materiaali-investoinneissa, henkilöstöresurssin jakautumisessa, hankinnoissa, varautumisessa, ICT-ratkaisuissa ja erikoissairaanhoidon sekä sosiaalihuollon työnjaossa. Tämä asettaa hyvinvointialueet tilanteeseen, jossa alueellinen itsehallinto ja kansallinen ohjaus voivat joutua ristiriitaan.

Hallitusohjelman mukaisesti Päijät-Hämeessä palvelurakennetta uudistetaan toimimaan portaittain. Tavoitteena on painopisteen siirto korjaavista palveluista kohti varhaisempaa tukea ja apua sekä ennaltaehkäisyä. Palvelun käyttäjien vaikutusmahdollisuuksia lisätään. Päijät-Hämeen hyvinvointialueella pyritään eroon epätarkoituksenmukaisesta vuokra- ja ylitöystä. Tilatehokkuutta on myös parannettava sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Säästämme mieluummin seinistä kuin henkilöstöstä ja palveluiden laadusta.

Petri Virolainen
hyvinvointialuejohtaja

2

Yleiset lähtökohdat

2. Yleiset lähtökohdat

2.1 Toiminta-ajatus

Päijät-Hämeen hyvinvointialue järjestää alueellaan sille säädettyt sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävät. Järjestämisvastuun mukaisesti hyvinvointialue vastaa näiden lailla säädettyjen tehtävien hoitamisesta, saatavuudesta sekä tuotannon määrittelystä. Hyvinvointialue saa pääosan rahoituksestaan tarveperusteisena yleiskatteellisena rahoituksena valtiolta. Valtion rahoitus jaetaan hyvinvointialueille laskennallisten sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävien palvelutarvetta ja olosuhdetekijöitä kuvaavien tekijöiden perusteella. Tämän lisäksi osa rahoituksesta määräytyy asukasperusteisesti sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kriteerin kautta. Hyvinvointialueet päättävät itsehallintonsa nojalla rahoituksen käytöstä ja kohdentamisesta.

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen tehtävänä on tukea päijät-hämäläisten hyvinvointia ja järjestää sen asukkaiden tarpeita vastaavat palvelut laadukkaasti, vastuullisesti ja joustavasti. Hyvinvointialuestrategiassa asetettu tavoite on saavuttaa tilanne, jossa hyvinvoivat asukkaat elävät turvallisessa, elinvoimaisessa ja uudistuvassa Päijät-Hämeessä. Alueella on erinomaiset edellytykset olla Suomen paras hyvinvointialue.

Palveluita tuotamme itse, hankimme niitä yhteistyökumppaneilta sekä yhtiöistä, joiden osakkaita olemme. Omistamissamme yhtiöissä käytämme omistajohjauksen keinoja. Strateginen valinta monituottajuudesta yhdistettynä kykyymme toimia vahvana järjestäjänä mahdollistaa asiakkaillemme monipuoliset palvelut. Tuotantotapa-analysien avulla pyrimme valitsemaan vaikuttavimman tuotantomenetelmän tarvittavaan palveluun.

Menestymme kun teemme luottamuksellista yhteistyötä eri toimijoiden, alueen asukkaiden ja maakunnan kuntien sekä kaupunkien kesken ja kohtaamme haasteet yhdessä.

2.2 Henkilöstö

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen ensimmäinen toimintavuosi on kohta takana. Alueen suurimpana työnantajana meillä on henkilöstöä yhteensä noin 7 900 ja henkilöstömenot ovat noin 45 % hyvinvointialueen menoista. Motivoitunut, osaava ja hyvinvoiva henkilöstö on palvelutuotannon tärkein voimavara - taloutta kuitenkin unohtamatta.

Asiakkaiden palvelutarpeen kasvu, henkilöstön eläköityminen, koulutuspaikkojen ja opiskelijamäärien väheneminen, kiristyvät hoitajamitoitukset, henkilöstön vaihtuvuus ja alan matala vetovoima asettavat haasteita henkilöstön riittävyydelle. Henkilöstöä ei ole riittävästi saatavilla nykyrakenteen mukaiseen palvelutuotantoon. Henkilöstön saatavuus

ja pysyvyys alalla on sekä paikallinen että valtakunnallinen haaste.

Henkilöstön saatavuuden, pysyvyyden ja jaksamisen varmistamiseksi olemme valmistelleet hyvinvointialueen henkilöstöohjelman vuosille 2023 - 2025. Hyvinvointialueen päämääränä on saavutettu asema alan parhaana julkisena työpaikkana. Henkilöstöohjelman toimeenpano etenee kahdella raiteella. Ensimmäisellä raiteella kartoitamme henkilöstön toiveita oman työn ja työyksikön toiminnan kehittämiseksi. Sovituista kehittämistoimenpiteistä vastaavat toimialat. Toisella raiteella otamme käyttöön palvelutuotantoa ja toiminnan uudistamista tukevia henkilöstöpalveluita.

Lähestulkoon kaikissa ammattiryhmissä on rekrytointihaasteita. Olemme lisänneet oppisopimus- ja harjoittelupaikkoja. Kansainvälistä rekrytointia jatketaan yhteistyökumppanien kanssa ja panostamme erityisesti henkilöiden kotouttamiseen Päijät-Hämeeseen. Tarvitsemme myös taroituksenmukaista työnjakoa eri ammattiryhmien välillä, vanhasta poisoppimista sekä teknologian ja digitalisaation täysimääräistä hyödyntämistä.

Sisäisten työmarkkinoiden toimivuus on tärkeää niin, että henkilöstömme voi kehittää omaa osaamistaan hyvinvointialueella vaikka työkierron tai urapolkujen avulla. Työkierrossa voidaan käydä tutustumassa toisen yksikön toimintaan ja urapolkujen avulla voi löytää itselleen vaikka uuden ammatin kuten sairaanhoitajasta HR-ammattilaiseksi. Lähihoitajasta sairaanhoitaja -urapolku jatkuu ensi vuonna. Lisäksi kehitämme yhteistyössä henkilöstömme osaamista yliopistojen ja alueen koulutusorganisaatioiden kanssa.

Henkilöstön työkykyä ja jaksamista tuetaan erilaisin työkyvyn tukitoimin. Tällaisia ovat muun muassa erilaiset työaikajärjestelyt, työkierron ja uralla etenemisen mahdollistaminen, kannustaminen työntekijöitä oman toiminnan sekä osaamisen kehittämiseen, uudistuvalla palkitsemisella sekä mahdollistamalla tulevaisuudessa entistä joustavampi työn ja vapaa-ajan yhteensovittaminen. Työterveyspalveluita kilpailutetaan tällä hetkellä ja tavoitteena on, että keväällä 2024 uusi yhteistyökumppani aloittaa toimintansa. Siihen saakka työterveyspalvelut tuottaa Työterveys Welamo Oy.

Ensi vuonna otetaan käyttöön uudet palkkausjärjestelmät ja valmistelutyö on jo aloitettu. Palkkapalvelut hyvinvointialueelle tuottaa Provincia Oy. Yhteistyö- ja työsuojelutoimikunta, joissa käsitellään koko henkilöstöä koskevia laaja-alaisia asioita, tulevat kokoontumaan säännöllisesti myös vuonna 2024.

Vuoden 2024 keskeisiin henkilöstöohjelman tavoitteisiin kuuluvat myös johtamisen kehittäminen ja henkilöstökokemuksen parantaminen. Henkilöstökokemusta tullaan mittaamaan kuukausittain Työfiilis-mittarilla sekä kansallisella työhyvinvointikyselyllä.

2.3 Hyvinvointialueen talousarvion lähtökohdat

Hyvinvointialueet saavat pääosan rahoituksestaan tarveperusteisena yleiskatteellisena rahoituksena valtiolta. Hyvinvointialueiden rahoitus jaetaan hyvinvointialueille laskennallisten sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävien palvelutarvetta ja olosuhdetekijöitä kuvaavien tekijöiden perusteella. Tämän lisäksi osa rahoituksesta määräytyy asukasperusteisesti sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kriteerin kautta. Hyvinvointialueet päättävät itsehallintonsa nojalla rahoituksen käytöstä ja kohdentamisesta. Hyvinvointialueet vahvistavat vuosittain palveluista ja muista suoritteista perittävät maksut sekä asiakasmaksut.

Vuoden 2024 talousarvion valmistelu aloitettiin keväällä. Vuoden 2024 talousarvion valmisteluun osallistutettiin demokratia toimielimiä mahdollisimman paljon vuodelta 2023 saadun palautteen perusteella. Aluevaltuuston seminaarissa 20-21.4.2023 käsiteltiin talousarvioprosessin aikataulua sekä ilmiöbudjetointia. Ilmiöbudjetoinnin pilotiksi valikoitui lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin edistäminen. Aluehallituksen seminaarissa 15-16.5.2023 käsiteltiin myös alustavaa talousarvioketystä. Aluevaltuusto hyväksyi aluehallituksen esityksen mukaisesti asiakasmaksujen perusteet kokouksessaan 5.6.2023 (enimmäismaksu- ja maksujen huojennus -periaatteet), jonka pohjalta voitiin käynnistää tuottojen laskenta kehukseen. Hyvinvointialueen lautakunnat ovat myös käsitelleet talousarvion valmisteluun liittyviä asioita kokouksissaan.

Aluehallitus hyväksyi 12.6.2023 kokouksessaan hallintosäännön 70 § mukaisesti talousarvion laadintaperiaatteet ja alustavat suunnittelukehykset. Valmistelun pohjana oli nollatulokset eli talousarvio ilman alijäämää ja se pohjautui tulosennusteeseen 7/2023 ilman hankkeita. Suunnittelukehyksessä sisälsi kaikille toimialoille 1,8 % (18,0 miljoonaa euroa) toimintakulujen vähentämistavoitteen talouden tasapainottamiseksi ja määräyksen valmistella tasapainottamistoimia.

Toimialojen valmistelemista talouden tasapainottamistoimenpiteistä pyydettiin valtuustoryhmittäin palautteet. Tasapainottamistoimenpiteiden ehdotukset on jaettu myös kaikille aluevaltuutetuille. Tasapainottamistoimenpiteitä on käsitelty lisäksi useissa eri foorumeissa: aluevaltuuston iltakoulussa 31.8.2023, aluevaltuustoinfossa 7.9.2023, aluehallituksen iltakoulussa 12.9.2023 ja eri valtuustoryhmien omissa infoissa, missä on ollut paikalla myös viranhaltijoita kuultavana. Tasapainottamistoimenpiteet ovat olleet esillä myös yhteistyötoimikunnan kokouksessa 21.9.2023 ja henkilöstön info-/kuulemistilaisuudessa 27.9.2023 ja niitä on käsitelty myös toimialojen omissa johtoryhmissä. Hyvinvointialueen johtoryhmä käsiteli toimenpideehdotukset kokouksessaan 19.9.2023. Johtoryhmä huomioi valtuustoryhmien ja aluehallituksen antamat kom-

mentit ja valitsi sen pohjalta toimenpiteet toteuttamishetkelle. Talouden tasapainottamistoimenpiteet hyväksyttiin aluehallituksen kokouksessa 16.10.2023 osaksi vuoden 2024 talousarviota. Tasapainottamistoimenpiteet eivät sisällä henkilöstöön kohdistuvia toimenpiteitä.

Aluehallitus hyväksyi kokouksessaan 4.9.2023 lopullisen suunnittelukehyksen budjetoinnin pohjaksi. Valtion rahoituksen taso, kustannuskehitys, huonontunut tulosennuste ja palkkaharmonisaatio huomioiden tasapainon hakeminen yhden vuoden kuluessa ei ollut tässä vaiheessa realistista. Nämä seikat johtivat siihen, että vuoden 2024 suunnittelukehyksessä joudutaan tässä vaiheessa laatimaan yli 25 milj. euroa alijäämäiseksi. Aluehallitus antoi suunnittelukehyksen aluevaltuustolle tiedoksi. Lokakuun 10.päivänä tullut valtionrahoituksen taso oli tehtävämuutoksien sekä hva-indeksin muutoksen vuoksi pienentynyt noin 8 miljoonaa euroa, joka lisää vuoden 2024 talousarvion osoittamaa alijäämää tasoon 33,6 miljoonaa euroa.

Palvelutarpeen kasvu, yleinen voimakas kustannuskehitys, sote-alan ansiotason kehitys sekä lainsäädännön muutoksien myötä tulevat lisätehtävät ilman täysimääräistä rahoitusta aiheuttavat merkittäviä taloudellisia paineita talousarviovuodelle. Hyvinvointialueen perustamiseen liittyvään integraatioon liittyen on merkittäviä ict-kehittämistarpeita ja hyvinvointialueen täytyy edelleen jatkaa teknologian modernisointia.

Myynti- ja maksutuottoihin on tehty volyymin ja indeksimuutoksen mukaiset tarkistukset. Suunnittelukehyksessä on huomioitu henkilöstökuluihin TES-korotus 3,14 %, inflaation vaikutus kustannuksiin sekä palvelutarpeen kasvu. Tehdyt toimialojen väliset kehysiirot ovat nettovaikutukseltaan hyvinvointialuetasolla nolla.

Talousarvio sisältää epävarmuutta ja riskiä muun muassa seuraavien tekijöiden osalta:

- Henkilöstöresurssien riittämättömyys ja sen vaikutus ostopalveluiden arvioitua suurempaan käyttöön
- Erikoissairaanhoidon asiakaspalveluostojen odotettua kovempi kasvu ja laboratoriolukujen kasvu (tasapainottamistoimet laboratorioluokuihin eivät onnistu)
- Ympäri vuorokautisen palveluasumisen ja lasten laitoshoidon palvelutarpeen kasvu ylittää arviot
- Psykososiaalisten palveluiden asiakaspalveluiden ostot ylittävät arvion
- ICT:n vaatimat lakisääteiset tai toiminnan vaatimat kehittämis- ja ylläpitokulut ylittävät kehukseen sisältyvät arviot
- Vuokratason nousu ylittää kehukseen sisältyvän arvion
- Talousarvio ei sisällä
  - hoitovelan purkamista mahdollisilla erityistoimilla
  - yleisen hintatason synnyttämää kulujen

kasvuvauhtia, joka on suurempi kuin hva-indeksin kautta valtion rahoituksessa huomioitu

- palkkaharmonisaation kuluvaikutusta siltä osin, jos takautuva osa siitä (ennen vuotta 2023 syntynyt) jäisi hyvinvointialueen kuluvaluulle
- hoitoon- ja palveluiden piiriin pääsyn heikentymisen vaikutusta ostopalveluihin ja oman henkilöstön lisätöihin
- eläkemenuperusteisen tasausmaksun laskennallisen tason riskiosuutta ja potilaskäytön vakuutuksen arvion ylittävää osuutta
- mahdollisia muita yllätyksiä käyttö- talouteen (Ukraina, ict-yllätykset & kyber)

Huomioiden kustannusten nousupaineet ja käytävissä oleva rahoitus talousarviovuonna on erittäin haasteellinen ja edellyttää erittäin tiukkaa kustannusten hallintaa. Taloudellinen riskitaso on huomattava (worst case -skenaario useita kymmeniä miljoonia euroja), mutta kaikkien riskien toteutuminen ei ole todennäköistä. Kehukseen sisältyvät talouden tasapainottamistoimet ja vuodesta 2023 nouseva rahoitus laskevat riskitasoa.

Hyvinvointialueen toimintatuottojen yhteissumma on 145,5 (vuonna 2023: 123,2) miljoonaa euroa ja toimintakulujen yhteissumma vastaavasti on 1,044,7 (vuonna 2023: 947,8) miljoonaa euroa. Henkilöstökulujen kokonaismäärä on 470,6 miljoonaa euroa eli 45,0 % toimintakuluista (44,2 % vuonna 2023) ja palveluostojen kokonaismäärä on 438,0 miljoonaa euroa eli 41,9 % toimintakuluista (42,0 % vuonna 2023). Asiakaspalveluiden ostot ovat palveluiden ostoista 215,9 miljoonaa euroa eli 49,3 % kaikista palveluostoista. Toimintakate on 899,2 (vuonna 2023: 824,6) miljoonaa euroa negatiivinen. Kun hyvinvointialueen saama valtion rahoitus 893,2 miljoonaa euroa ja rahoituksen erät (yhteensä -2,8 miljoonaa euroa) on huomioitu, vuosikate muodostuu 8,8 miljoonaa euroa negatiiviseksi. Vuoden 2024 poistot ovat suunnitelman mukaan 24,8 miljoonaa euroa. Poistojen jälkeen tilikauden alijäämäksi muodostuu 33,6 (vuonna 2023: 11,8) miljoonaa euroa. Laki hyvinvointialueista edellyttää, että taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä. Päijät-Hämeen hyvinvointialue tähtää kumulatiivisen alijäämän kattamiseen vuoteen 2030 mennessä laadittavan talouden tasapainottamisohjelman perusteella.

Valtioneuvosto päättää hyvinvointialueen tilikautisen valtuuden ottaa pitkäaikaista lainaa investointien rahoittamiseksi. Hyvinvointialueen lainanottovaltuutus perustuu lähtökohtaisesti hyvinvointialueen taloudelliseen kantokykyyn ja on laskennallinen. Hyvinvointialueen on vuosittain laadittava investointisuunnitelma seuraavaa tilikautta seuraavien

neljän tilikauden aikana aloitettavista investoinneista ja niiden rahoituksesta. Investointisuunnitelma ei saa olla ristiriidassa lainanottovaltuuden kanssa. Päätöksellään 19.10.2023 valtioneuvosto on määrittänyt Päijät-Hämeen hyvinvointialueen lainanottovaltuudeksi vuodelle 2024 yhteensä 145,5 miljoonaa euroa.

Päijät-Hämeen hyvinvointialue on toimittanut lainan mukaisen investointisuunnitelmaesityksensä valtiovarainministeriölle, sosiaali- ja terveysministeriölle ja sisäministeriölle käsiteltäväksi. Koska vuodelle 2024 ei valtiovarainministeriön päätöksen mukaisesti ollut lainanottovaltuutta, hyvinvointialue kävi lainanottovaltuuden nostamisesta neuvottelut. Neuvotteluiden jälkeen valtioneuvosto teki päätöksensä 19.10.2023.

2.3.1 Talouden tasapainotus

Laki hyvinvointialueesta ja sen 115 § edellyttää talousarvion yhteydessä hyväksyttävä taloussuunnitelma on laadittava siten, että se on tasapainossa tai ylijäämäinen viimeistään toisen talousarviovuotta seuraavan vuoden päättyessä. Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan ottaa huomioon talousarvion laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä. Hyvinvointialueen taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä.

Päijät-Hämeen lainanottovaltuuden muuttamista vuodelle 2024 koskevassa päätöksessä on ehto, että hyvinvointialueen tulee laatia talouden tasapainotamisohjelma ja käynnistää sen toimeenpano. Ohjelmalla tulee olla vuosittainen euromääräinen tavoite, jonka toteutumista seurataan. Tasapainottamistavoitteen määrän tulee olla sellainen, joka varmistaa hyvinvointialueen lainanhoitokyvyn ja lakisääteiset palvelut. Ohjelmassa tulee esittää rahoituslaskelman ennuste sekä talouden tunnuslukujen tavoitteelliset arvot. Tällaisia tunnuslukuja ovat ainakin lainamäärä sekä laskennallinen lainanhoitokate. Ennusteen aikaväli voi olla taloussuunnitelmakautta pidempi, jos alueen lainanhoitokyvyn ennakoitaan paranevan suunnitelmakautta pidemmällä aikavälillä. Lisäksi hyvinvointialueen tulee kuvata, millaisia riskejä ohjelman toteuttamiseen liittyy alueen omassa päätöksenteossa ja toiminnassa. Tasapainotamisohjelma tulee toimittaa valtiovarainministeriölle 15.11.2023 mennessä. Hyvinvointialue raportoi ohjelman toteutumisesta puolivuositain valtiovarainministeriölle.

Talouden tasapainottamisohjelma laaditaan vuosille 2024–2026 (tarvittaessa myös pidemmälle aikavälille). Ohjelma koostuu vähintään kolmesta erisarakonaisuudesta, jotka jaksottuvat eri vuosille. Vaiheen 1 toimenpidekokonaisuudet ovat vuoden 2024 talousarvion sisältyvät talouden tasapainottamistoimenpiteet. Tasapainottamistoimenpiteet toimialoittain ovat liitteessä 1. Vaiheen 2 muodostaa palveluverkkoselvitys ja siitä johdettavat talouden

tasapainottamistoimenpiteet. Vaiheen 3 muodostavat muut tarvittavat toimenpiteet, jotka määritetään, kun tiedetään vaiheen 1 toteutumisen tilanne ja palveluverkkoselvityksen arvioidut euromääräiset vaikutukset. Lisäksi talouden tasapainottamisohjelman valmistelussa otetaan riittävällä tarkkuudella huomioon hyvinvointialueen rahoituksen kehitys painelaskelman mukaisesti.

2.4 Talousarvion rakenne

Talousarvio sisältää käyttötalous- ja tuloslaskelmaosan sekä investointi- ja rahoitusosan. Talousarvion käyttötalousosa muodostuu aluehallituksen toimialan, terveys- ja sairaanhoitopalvelujen toimialan, ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus toimialan, perhe- ja sosiaalipalvelut toimialan, pelastustoimen toimialan ja tukipalvelujen toimialan talousarvioista vuodelle 2024.

Toimialoittain vahvistetaan toimintatuotot, toimintakulut ja toimintakate. Määrälliset tavoitteet vahvistetaan terveyden- ja sairaanhoitopalvelujen, ikääntyneiden palvelujen ja kuntoutuksen, perhe- ja sosiaalipalvelujen ja pelastustoimen toimialoille. Sitovat toiminnalliset tavoitteet ja niiden mittarit on kuvattu talousarviokirjan luvussa 2.5.2.

Tuloslaskelma on yhteenveto toimialojen talousarvioista. Siinä esitetään koko hyvinvointialuetta koskevat rahoitustuotot ja -kulut sekä suunnitelman mukaiset poistot ja muut tuloksen käsittelyyn liittyvät erät.

Investointiosassa esitetään suuret uudisrakentamis- ja perusparannushankkeet erillisinä kohteina. Näistä on eritelty suunnittelun, rakentamisvaiheen sekä toimintavarustuksen kokonaisuudet. Muu rakentaminen esitetään kokonaissummatasolla rakennustekniikan ja talotekniikan osalta. Lisäksi on esitetty tietojärjestelmä- ja laitehankinnat sekä osakkeet.

Rahoitusosassa osoitetaan, kuinka paljon tarvitaan tulorahoituksen lisäksi muuta pääomarahoitusta investointeihin ja lainanlyhennyksiin sekä talousarvion vaikutus hyvinvointialueen kassavaroihin.

Toimialajohtajat vastaavat toimialansa ulkoisten toimintatuottojen ja -kulujen toteutumisesta. Hyvinvointialueen hallitus ja hyvinvointialuejohtaja vastaavat aluevaltuustolle koko tilikauden tuloksesta, joka ei saa olla talousarviossa vahvistettua tulos- ja huonompi.

Rakennushankkeiden toteutumisesta vastaa Tukipalvelujen toimialajohtajan alaisuudessa toimiva toimitilajohtaja.

Talousarviokirjassa olevia tuhannen euron tarkkuudelle pyöristettyjä laskelmia luettaessa on huomioitava, että jokainen laskelmien sisältämä luku on pyöristetty erikseen. Näin ollen on mahdollista, että kyseessä olevien laskelmien loppusumma ei ole sama kuin yksittäisten lukujen summa. Budjetoitijärjestelmässä pyöristämättömät luvut johtavat oikeisiin lopputuloksiin.

2.5 Talousarvion sitovuus

2.5.1 Sitovat taloudelliset tavoitteet

Määrärahojen ja tuloarvioiden yhteenveto (1000 €)

Ulkoiset erät	Sitovuus 1)	Määrärahat	Tuloarviot
KÄYTTÖTALOUSOSA			
ALUEHALLITUS	B	16 930	280
TERVEYS- JA SAIRAANHOITOPALVELUT	B	357 766	45 123
IKÄÄNTYNEIDEN PALVELUT JA KUNTOUTUS	B	256 912	53 748
PERHE- JA SOSIAALIPALVELUT	B	221 113	21 681
PELASTUSTOIMEN PALVELUT	B	16 430	233
TUKIPALVELUT	B	175 533	24 395
TULOSLASKELMAOSA			
Valtion rahoitus	N		893 226
Rahoitustuotot ja -kulut	N	2 830	
Korkotulot			3 000
Muut rahoitustulot			1 270
Korkomenot		6 950	
Muut rahoitusmenot		150	
INVESTOINTIOSA			
Hankintamenot ja uudisrakentaminen, SOTE	B	17 339	
Hankintamenot ja uudisrakentaminen, PELA	B	260	
Perusparantamishankkeet, SOTE	B	2 000	
Perusparantamishankkeet, PELA	B	150	
Muut investoinnit	B	4 799	
Tietojärjestelmähankkeet, SOTE		1 050	
Sairaalaalaitteet ja -kalusto, SOTE		2 304	
Muut laitteet ja kalusto, SOTE		572	
Muut laitteet ja kalusto, PELA		873	
Osakkeet	B	2 000	
RAHOITUSOSA			
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys			
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	B	12 143	
Lyhytaikaisten lainojen muutos			
Vaikutus maksuvalmiuteen			47 519
TALOUSARVION LOPPUSUMMA		1 086 205	1 086 205

Ulkoiset erät

1) N=sitovuus nettotuloarvio/-määräraha, B=bruttomääräraha/tuloarvio

2.5.2 Sitovat toiminnalliset tavoitteet

VAIKUTTAVAT, KUSTANNUSTEHOKKAAT JA SAAVUTETTAVAT PALVELUT SEKÄ ERINOMAINEN ASIAKASKOKEMUS		
Tavoite	Mittari	Vastuhenkilö
Palvelun saatavuus paranee, odotusaika lyhenee	Terveys- ja sairaanhoitopalvelut: - Avosairaanhoito, kiireetön hoito kohtuujassa, 14 vrk - Suun terveydenhuolto, kiireetön hoito kohtuujassa, 90 vrk - Erikoissairaanhoito, yli 180 päivää hoitoa odottaneiden osuus 0 %	Toimialajohtaja, terveys- ja sairaanhoitopalvelut
	Ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus: - Palvelutarpeen arviointi 7 arkipäivän kuluessa - Palvelujen saatavuus vireillepanosta palveluun pääsyyn 3 kk kuluessa, ympärivuorokautinen palveluasuminen - Terveydenhuollon lakisääteiset hoitopääsijat toteutuvat (kyllä/ei)	Toimialajohtaja, ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus
	Perhe- ja sosiaalipalvelut: - Toimeentulotuen käsittely 100 % 7 arkipäivän aikana - Lapsiperhepalvelujen hakemusten ja ilmoitusten käsittely 100 % 7 arkipäivän aikana - Lapsiperhepalvelujen palvelutarpeen arviointien valmistuminen 100 % 3 kk aikana - Vammaispalvelujen hakemusten ja ilmoitusten käsittely 100 % 7 arkipäivän aikana - Tuetusti asuvien osuus kehitysvammaisten asumispalveluissa vähintään 27,5 % - Opiskeluhoollon kuraattorin tai psykologin kanssa keskustelu 7 arkipäivän aikana - Psykiatrian ensikäyntiä yli 180 päivää jonottaneiden osuus 0 % - Nuorisopsykiatrian ensikäyntiä yli 90 päivää jonottaneiden osuus 0 % - Lastenpsykiatrian ensikäyntiä yli 90 päivää jonottaneiden osuus 0 %	Toimialajohtaja, perhe- ja sosiaalipalvelut
Pelastuslaitoksen toiminta- valmius on vähintään palvelu- tasopäätöksen mukainen ja pelastustoimen palvelutaso on turvattu yhdenvertaisesti ja laadukkaasti	Pelastustoimen palvelut: - I-riskiluokan alueella 50 % kiireellisistä tehtävistä ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 6 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen - II-riskiluokan alueella 50 % kiireellisistä tehtävistä ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 10 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen - III-riskiluokan alueella 50 % kiireellisistä tehtävistä ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 20 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen	Toimialajohtaja, pelastuspalvelut
Palveluiden järjestämistavat vastaavat todettuun palvelu- tarpeeseen	Avosairaanhoidon digiklinikakäynnit suhteessa avosairaanhoidon fyysisiin käynteihin vähintään 13 % Erikoissairaanhoidon elektiiivisten läheteiden määrä ei kasva	Toimialajohtaja, terveys- ja sairaanhoitopalvelut
Palvelut on järjestetty riskiperusteisesti, yhden- mukaisesti ja vaikuttavasti	Väestöennusteeseen suhteutetut 75 vuotta täyttäneiden palvelurakennemittarit: - Kotona asuvien osuus vähintään 94 % - Säännöllisen kotihoidon kattavuus enintään 10 % - Ympäri vuorokautisen palveluasumisen kattavuus enintään 6 %	Toimialajohtaja, ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus
	Kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0-20 vuotiaiden osuus alle 1,6 % vastaavan ikäisestä väestöstä Perhehoidon osuus kaikista hoitovuorokausista lastensuojelussa yli 45 %	Toimialajohtaja, perhe- ja sosiaalipalvelut
Hyvinvointialueen asiakas- kokemustiedon keräämis-, hyödyntämis- ja seuranta- prosessi on suunniteltu ja toimeenpantu	Toteutuu / Ei toteudu	Toimialajohtajat, järjestämisen tuen johtaja
Palvelujen järjestämistapojen valinnat perustuvat tuotanto- tapojen analysointiin. Tuotantotapa-analyysi tehdään strategisista palvelu- kokonaisuuksista ja niistä palveluista, joissa tuotanto- tapojen systemaattinen arviointi on tarpeellista	Toteutuneet tuotantotapa-analyysit toimialoittain. Tuotantotapa- analyysityökalu arvioidaan ja uudistetaan osana monituottajuus- ohjelman toimeenpanoa Tuotantotapa-analyysi käytössä kaikilla toimialoilla / Tuotantotapa- analyysi käytössä osassa toimialoja / Tuotantotapa-analyysi ei käytössä toimialoilla	Järjestämisen tuen johtaja, Toimiala- johtajat

SAAVUTETTU ASEMA ALAN PARHAANA JULKISENA TYÖPAIKKANA		
Tavoite	Mittari	Vastuhenkilö
Henkilöstöohjelman ensimmäisen vaiheen toimenpiteet käytössä ja toisen vaiheen toimenpiteet toimeenpanossa	Suunnitelma laadittu ja hyväksytty sekä toimeenpano käynnissä Pitovoima, NPS mittarointi, suosittelu > 70 % henkilöstöstä Säännölliset työtyytyväisyyskyselyt, työtyytyväisyys > 7 Vakinaisen henkilöstön vaihtuvuus < 7 % Sairauspoissaolopäivien lukumäärä/henkilötyövuosi < 20 kalenteripäivää	Toimialajohtaja, tukipalvelut

LUOTTAMUKSEN AVULLA RAKENNETTU, SUJUVA YHTEISTYÖ KUNTIEN, YHTEISÖJEN JA VALTIONHALLINNON KANSSA ASUKKAIDEN PARHAAKSI		
Tavoite	Mittari	Vastuhenkilö
Mekanismi kunta-, yritys ja yhdistysyhteistyöhän on käynnistetty (kunta- tapaamiset, koulutus, lautakunnat ym.)	Rakenteet ja mallit olemassa ja kuvattu (kyllä/ei)	Hyvinvointialue- johtaja
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä, osallisuutta ja yhdyspintatyötä tukevat rakenteet ja kumppanuudet	Neuvottelukuntien sekä keskeisten teemakohtaisten yhdyspinta- verkostojen tavoitteet asetettu ja vastuutahot nimetty Lautakunnat ja vaikuttamistoimielimet tuottavat päätösaasioiden valmistelua tukevia esityksiä ja lausuntoja (kyllä/ei)	Hyvinvointialue- johtaja
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä sekä osallisuuden vahvistamista suunnitellaan, toteutetaan, johdetaan tiedolla ja seurataan hyvin- vointialueen toimialoilla ja alueellisessa yhteistyössä	Hyte-standardit luotu ja hyväksytty Alueellisen hyvinvointikertomuksen vuosiraportointi tehty ja osallisuusohjelman toteutus käynnistetty	Hyvinvointialue- johtaja

KESTÄVÄN KEHITYKSEN EDISTÄMINEN		
Tavoite	Mittari	Vastuhenkilö
Ympäristöohjelman toteutta- minen suunnitelmallisesti	Ympäristöohjelma auditoitu vuoden 2024 aikana / Sertifikaatti saavu- tettu / Ympäristö-ohjelman toteuttaminen suunnitelman mukaisesti	Toimialajohtaja, tukipalvelut
Kestävän kehityksen raportointi käytössä	Kestävän kehityksen raportointi rakennettu ja käytössä	Toimialajohtaja, tukipalvelut
Kestävän kehityksen osaamisen kasvattaminen hyvinvointialueella	Nimetty "kestävän ja ympäristöystävällisen palvelutuotannon" tukihenkilöt tulosyksiköihin. Tukihenkilöt toimivat verkostona	Toimialajohtaja, tukipalvelut

2.6 Tilivelvolliset

Tilivelvollisia ovat aluehallituksen ja sen jaoston se- kä lautakuntien jäsenet ja kunkin tehtäväalueen johtavat viranhaltijat. Johtavia viranhaltijoita ovat toimielimien esittelijät sekä toimielimen tehtävä-

alueella itsenäisestä tehtäväkokonaisuudesta vas- taavat viranhaltijat: hyvinvointialueen johtaja, toimi- alajohtajat, tulosalueiden johtajat, hallintojohtaja, talousjohtaja, järjestämisen tuen johtaja sekä toi- mitilajohtaja investointiohjelman mukaisten raken- nushankkeiden osalta.

3

Hyvinvointialueen toiminta ja talous

3. Hyvinvointialueen toiminta ja talous

3.1 Aluehallituksen toimiala

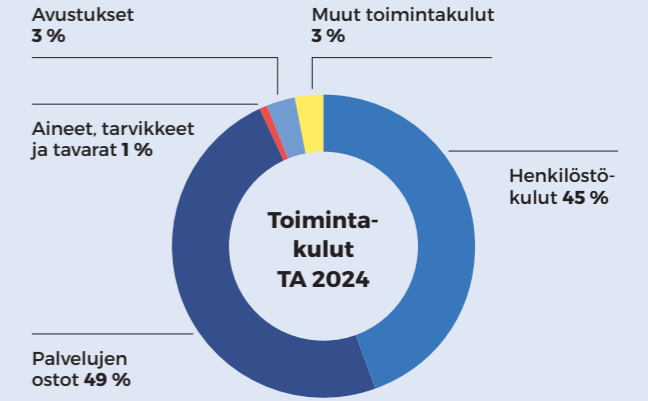
Vastuuhenkilö:
hyvinvointialuejohtaja Petri Virolainen

Aluehallituksen toimiala muodostuu kolmesta tulosalueesta: hyvinvointialueen hallinto, talous ja järjestämisen tuki. Hallinnon tulosalueeseen sisältyvät hallitus, valtuusto ja muut vaikuttamistoimielimet (hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta, asiakas- ja osallisuuslautakunta, turvallisuuden ja varautumisen lautakunta, tarkastuslautakunta ja yksilöasioiden jaosto) joiden roolit hyvinvointialueen toiminnassa ovat erittäin merkittäviä.

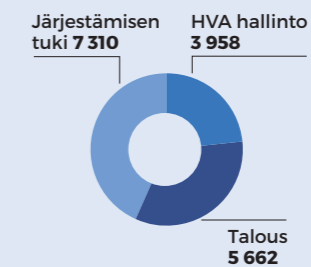
Toimialan tärkeimpinä tehtävinä vuonna 2024 on hyvinvointialueen talouden tasapainottamisohjelman toimeenpano. Tasapainottamisohjelma ulottuu siirtymäkauden loppuun vuoteen 2030. Tähän kokonaisuuteen liittyvät merkittävimpinä kokonaisuuksina hyvinvointialueen palvelustrategia, tilaohjelman päivittäminen ja henkilöstöohjelma. Ministeriöt seuraavat ohjelman toteuttamista ja antavat tarvittaessa ohjausta ja toimenpide-ehdotuksia tavoitteiden saavuttamiseksi. Mikäli näissä ei onnistuta, joutuu hyvinvointialue arviointimenettelyyn, joka voi tarkoittaa liittämistä toiseen hyvinvointialueeseen.

On varmistettava, että toimialue tuottaa riittävästi tietoa ja asiantuntemusta hallitukselle ja valtuustolle tarvittavien linjausten ja päätösten tueksi, jotta hyvinvointialueen toiminnan turvaaminen ja demokraatiaprosessin toimivuus varmistetaan. Aluehallituksen toimiala vastaa myös väestön osallisuuden toteuttamisesta, päätöksentekoa koskevasta kansalaisviestinnästä ja kansalaisten kuulemisesta.

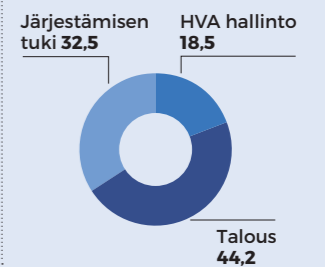
Hyvinvointialueen hallinto vastaa hallinnollisten kokonaisuuksien koordinaatiosta ja juridisesta tuesta. Sidosryhmätyö ja strategisten kumppanuuksien kehittäminen, yhteispintaneuvottelukunnan työn organisoiminen sekä kansallinen edunvalvonta kuuluu keskeisenä osana hallinnon tehtäviin. Talouden tulosalue vastaa koko hyvinvointialueen toiminnan ja talouden raportoinnista, suunnittelun kokonaisuudesta sekä niiden kehittämisestä. Hyvinvointialueen johdon ja toimialojen toiminnan ja talouden rapor-

Toimintakulut tulosalueittain 1 000 €

HTV määrät tulosalueittain

toimia kehitetään edelleen sekä muiden sidosryhmien raportointitarpeisiin vastataan. Kustannuslaskennan systemaattista kehittämistä jatketaan. Talouden tulosalue vastaa hyvinvointialueen rahoituksen suunnittelusta, sen hankkimisesta ja kassanhallinnasta. Tulosalue vastaa myös ulkoisen laskennan kokonaisuudesta (sisältäen maksuliikenteen) yhdessä palveluntuottajan kanssa. Järjestämisen tuen -tulosalue koordinoi palvelustrategian päivittämistä ja kehittää monituottajuusstrategiaan perustuen hyvinvointialueen järjestämistehtävää yhdessä toimialojen kanssa. Järjestämisen tuki toteuttaa tuotantotapojen analysointia, vastaa hankintatoimesta, sopimushallinnasta ja sopimusohjauksen tuesta sekä yritys yhteistyön koordinoimisesta. Järjestämisen tuen toinen keskeinen tehtäväalue on omavalvonnan toteutus yhteistyössä toimialojen kanssa. Lisäksi järjestämisen tuki vastaa potilas- ja sosiaaliasiain toiminnasta.

Käyttötaloulososa (1000 €): Aluehallituksen toimiala

	TA 2023	TA 2024	TA-%	SV 2025	SV 2026
Toimintatuotot	1 238	280	-77,4 %	290	300
Toimintakulut	-16 274	-16 930	4,0 %	-17 418	-17 959
Toimintakate	-15 036	-16 650	10,7 %	-17 128	-17 660
Valtion rahoitus	834 589	893 226	7,0 %	961 562	1 000 919
Rahoitustuotot ja -kulut	-840	-2 830	236,9 %	-3 146	-4 132
Tilikauden tulos	818 712	873 746	6,7 %	941 288	979 127

3.2 Terveys- ja sairaanhoitopalvelut

Vastuuhenkilö:
toimialajohtaja Tuomo Nieminen

Terveys- ja sairaanhoitopalveluiden toimiala vastaa valtaosasta hyvinvointialueen erikoissairaanhoidosta sekä perusterveydenhuollon avosairaanhoidosta ja suun terveydenhuollosta. Tehtäväänsä varten toimiala koostuu seitsemästä tulosalueesta: operatiivinen, medisiininen, Akuutti24, diagnostiset palvelut, lääkehuolto, avosairaanhoido ja suun terveydenhuolto. Etenkin diagnostiset palvelut ja lääkehuolto tuottavat palveluita myös muille hyvinvointialueen toimialoille.

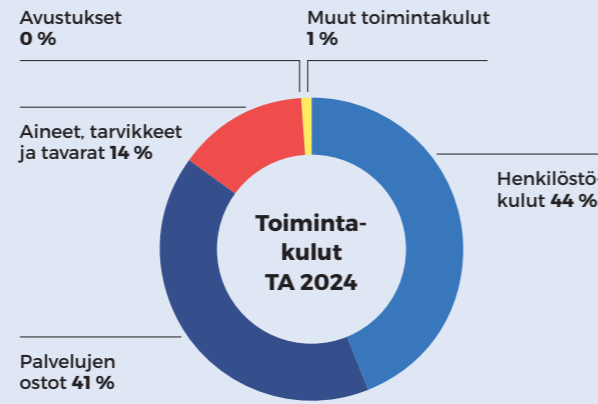
Toimiala toteuttaa hyvinvointialueen strategiaa turvaten päijät-Hämeäisten potilaiden tarpeet niin kiireisessä hoidossa kuin kiireettömien tai pitkäaikaisten sairauksien tutkimuksessa ja hoidossa. Terveysten ja hyvinvoinnin edistäminen sekä sairauksien ennaltaehkäisy yhdessä muiden toimijoiden kanssa ovat yhä tärkeämpi osa toimialan toimintatapaa. Organisaation sisäisiä raja-aitoja puretaan edelleen potilaskokemuksen parantamiseksi.

Toimialan tuottamien palveluiden laatu on koettu pääosin hyväksi. Laatu, asiakas- ja potilasturvallisuutta sekä omavalvontaa kehitetään aktiivisesti aiemman työn pohjalta osana perustyötä.

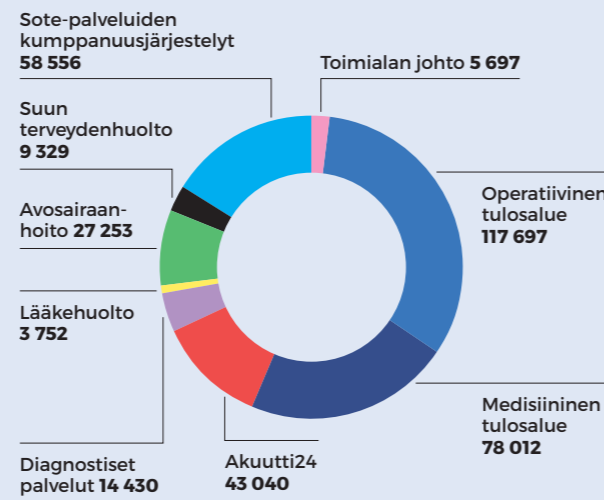
Palveluiden saatavuus ei ole tällä hetkellä kaikin osin riittävä etenkin erikoissairaanhoidossa. Varsinkin leikkaushoidosten vuosittainen määrä on tällä hetkellä alle tavoitteiden. Toimintamalleja on kehitettävä hoidon saatavuuden turvaamiseksi ja parantamiseksi. Päiväajan toiminnan erityisen tehokkaat järjestelyt ovat oleellisin mahdollisuus kertyneen hoitovelan purkamisessa ja hoitotakuun määräraajojen saavuttamisessa. Lisätöiden käyttö on tarkoitettu lähinnä tilanteisiin, joissa on lyhytaikainen tarve purkaa jonoja. Kaikkia toimintoja kehitettäessä on käytettävä täysimääräisesti hyväksi monipuolistuvien ja yhtenäistyvien etä- ja digipalveluiden mahdollisuudet.

Asiakaspalveluostoja ja lääketieteellisiä ostopalveluita käytetään laajasti etenkin osana perusterveydenhoitoa ja yliopistosairaalan hoitoa tarvitseville potilaille. Muutoin erikoissairaanhoidon ostopalveluita vähennetään, mikä on mahdollista omien toimintamallien ja työn vaikuttavuuden parantamisella. Nämä muutokset vähentävät myös tarvetta vuokratyövoiman käytölle, mikä on viime vuosina kasvanut selvästi.

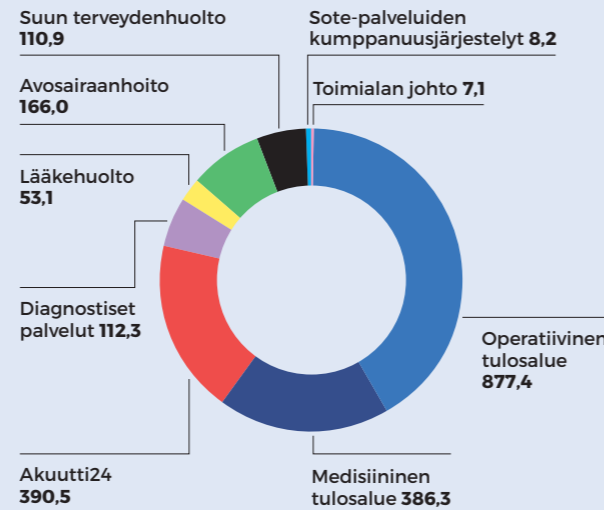
Toimialan palveluita myydään myös toisille hyvinvointialueille. Tästä toimiala saa myyntituottoja. Euromääräisesti eniten hoidamme toisten hyvinvointialueiden potilaita kardiologian, silmätautien ja akuuttilääketieteen erikoisaloilla. Silmätautien osuus on noussut selvästi, sillä hyvinvointialueellamme on merkittävä erikoisalaa koskeva yhteistyösopimus Etelä-Karjalan hyvinvointialueen kanssa.

Toimintakulut tulosalueittain 1000 €

HTV määrät tulosalueittain

Käyttötalousosa (1000 €): Terveys- ja sairaanhoitopalvelut

	TA 2023	TA 2024	TA-%	SV 2025	SV 2026
Toimintatuotot	42 448	45 123	6,3 %	45 837	47 184
Toimintakulut	-325 694	-357 766	9,8 %	-379 105	-390 125
Toimintakate	-283 246	-312 643	10,4 %	-333 268	-342 941
Suunnitelman mukaiset poistot	-6 700	-5 689	-15,1 %	-5 386	-4 401
Tilikauden tulos	-289 946	-318 332	9,8 %	-338 654	-347 343

Potilaiden tarpeet ja maakunnallinen ajattelu ohjaavat toimialan rakenteellista ja toiminnallista uudistusta. Lääketieteen kehitys ja sen tuomat uudet mahdollisuudet ovat keskeinen osa toimialan kehittämistä. Alueemme väestön keski-ikä on nousujohteinen. Etenkin näiden tekijöiden vuoksi toimialan palveluiden piirissä on yhä enemmän potilaita, ja lähtökohtaisesti heille tehdään aiempaa enemmän tutkimuksia ja annetaan aiempaa laajemmin hoitoja. Toisaalta vaje työntekijöistä ja tiukka talousarviokehitys asettavat olennaisia rajoja siihen, kuinka paljon toimialan toiminnot voivat laajentua. Tehtävien tutkimusten ja annettavien hoitojen vaikuttavuus on yhä oleellisempi potilastyön näkökulmalta. Sama hoito voi olla eri tilanteissa vaikuttavuudeltaan erilainen, mikä on huomioitava tutkimuksia ja hoitoja suunniteltaessa. Toimialan tavoitteena on, että potilaat saavat vaikuttavat hoidot ja tutkimukset oikea-aikaisesti.

Päijät-Hämeen keskussairaala on toimialan selvästi suurin toimipiste. Tämän lisäksi toimimme sote-keskuksissa ja erillisissä suun terveydenhuollon yksiköissä etenkin isoimmista kouluissa ja ikäntyneiden asumispalveluyksiköissä. Kotisairaalan ja ensihoidon käytössä on toimintoihin tarvittavat tilat. Uudistuvat tilat ovat osa toimintojen kustannustehokasta kehittämistä, aiempaa parempaa asiakaspalvelua, potilasturvallisuutta ja henkilöstön työhyvinvointia. Keskussairaalan kehittäminen jatkuu rakennusvaiheella 8. Sote-keskusten ja muiden tilojen toimivuutta osana maakunnallista palveluverkostoa arvioidaan osana hyvinvointialueen kokonaisuutta. Palveluiden saatavuudesta ja saavutettavuudesta huolehditaan kiinteän palveluverkon lisäksi etäavustautoin ja muutoin digitaalisin ratkaisuin.

Viime vuosina vuodeosastojen hoitopäivien määrä ja Akuutti24-käyntien määrät ovat laskeutuneet selvästi. Muutoksen taustalla on ennen kaikkea määrätietoinen kehittämistyö, jonka vuoksi potilaita voidaan hoitaa aiempaa enemmän muualla kuin sairaalassa. Kaikissa toiminnoissa on edelleen etsittävä tapoja keventää palvelurakennetta.

Toimiala on sitoutunut talouden sopeuttamiseen. Toimialan sopeutus on n. 6,35 miljoonaa euroa. Keskeisimmät sopeutukset ovat vuokratyövoiman, kliinisten lisätöiden ja erikoissairaanhoidon ostopalveluiden käytön vähentäminen, ensihoidon yhtenäis-

täminen sekä laboratoriokustannusten alentaminen mm. näytteenotto menetelmien muutoksilla ja näytteenottoverkoston tehokkuuden kasvulla. Sopeutusten keskeinen toiminnallinen riski on potilaiden hoidon oikea-aikaisuuden heikentyminen. Talouden toteuman keskeiset riskit liittyvät etenkin kustannusten yleiseen nousuun, palkkojen erilliskorvauksiin, asiakaspalveluostoihin, potilasvakuutusmaksuihin ja myyntiin toisille hyvinvointialueille.

Osaava ja motivoitunut henkilöstö on toiminnan kiistaton edellytys ja voimavara. Työntekijöiden rekrytointi on viime vuosina vaikeutunut kansallisen kehityssuunnan mukaisesti. Henkilöstöohjelman täysimääräinen toteuttaminen terveys- ja sairaanhoitopalveluiden toimialalla on olennaista. Tuemme henkilöstön jaksamista, osaamista ja yhteisöllisyyttä. Työhyvinvoinnin edellyttämiä toimenpiteitä on tehtävä aiempaa määrätietoisemmin.

Tutkimus ja koulutus ovat tärkeä osa toiminnan kehittämistä ja tulevaisuuteen suuntautumista. Päijät-Hämeen hyvinvointialue on HUS-yhtymän jälkeen Etelä-Suomen yhteistyöalueen toiseksi isoin lääketieteellisten tutkimusjulkaisuiden tuottaja. Olemme jatkossakin merkittävä toimija lääke- ja hoitotieteellisessä tutkimuksessa. Kehitämme edelleen niin perustutkimuksen kuin erikoistumisvaiheen lääkärikoulutusta sekä hoitoalan koulutusta yhdessä yliopistojen ja alueen muiden oppilaitosten kanssa.

Terveys- ja sairaanhoitopalveluiden toiminta	TA2024
---	---------------

Tuotannon volyymit

Avosairaanhoito	
Käynnit	360 800
Etäasiointi	277 900
Konsultaatiot	129 500
Suun terveydenhuolto	
Suuhygienisti- ja hammashoitajakontaktit	69 200
Hammaslääkärikontaktit	127 700
Erikoissairaanhoito	
Hoitojaksot	31 900
Kontaktit, somatiikka	315 700
Akuutti 24	
Päivystyskäynnit	65 100
Päivystysapu 116117 -puhelut	77 000
Kotisairaalan kontaktit	22 500

Muut tunnusluvut

Paljon palveluita käyttävien määrän vähentäminen	
Avosairaanhoito, yli 10 käyntiä / vuosi	-10 %
ESH-vuodeosastohoito, yli 3 ennakoiमतonta hoitojaksoa / vuosi	-10 %
Akuutti24, päivystys, yli 6 käyntiä / vuosi	-10 %
ESH-poliklinikat, yli 10 käyntiä (ei sarjahoito) / vuosi	-10 %
Vuodeosastojen keskimääräinen nettokuormitus	82,5-87,5%
Keskimääräinen hoitoaika hoitojaksolla	< 3,0
Akuutti24, päivystys, potilaiden läpimenoaika alle 4 tunnissa	60 %
Ensihoito, päivystykseen kuljetettavien potilaiden määrä / v (kansalaistehtävät)	< 15 000
DRG-pistetuottavuus (vertailu edellisvuoteen)	2 % kasvu

Hyvinvointialueen sitovat tavoitteet

Avosairaanhoito, kiireetön hoito kohtuujassa, 14 vrk	100 %
Suun terveydenhuolto, kiireetön hoito kohtuujassa, 90 vrk	100 %
Erikoissairaanhoito, yli 180 päivää hoitoa odottaneiden osuus	0 %
Avosairaanhoidon digiklinikakäynnit suhteessa avosairaanhoidon fyysisiin käynteihin	≥ 13%
Erikoissairaanhoidon elektiivisten läheteiden määrä	≤ edellisvuonna

3.3 Ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus

Vastuuhenkilö: toimialajohtaja Anu Olkkonen-Nikula

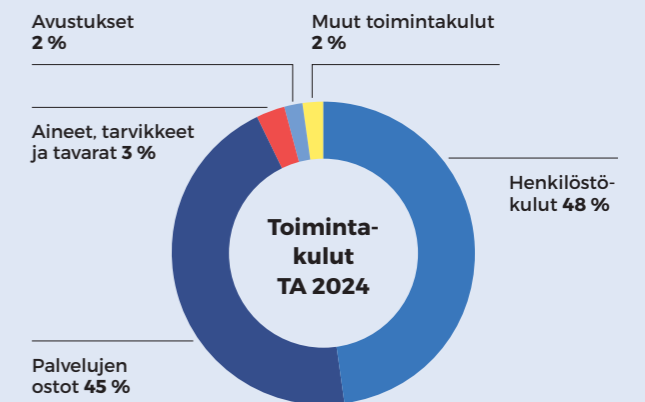
Ikääntyneiden palvelujen ja kuntoutuksen toimiala vastaa ikääntyneiden asiakasohjauksesta, kotiin vietävistä palveluista, asumispalveluista, kuntoutuksen erikoissairaanhoidon ja perustason avo- ja sairaala-palveluista sekä geriatrisen osaamiskeskuksen palveluista, johon kuuluvat perustason sairaalapalvelut, geriatrian palvelut sekä palliatiivinen kotisairaala.

Hyvinvointialueen ja toimialan yksi merkittävin haaste on väestön ikääntymisestä johtuva nopea palvelutarpeen kasvu. Sairastavuus on alueella maan keskitasoa suurempaa ja päijät-hämäläisistä ikääntyneistä monet ovat yksin asuvia ja kokevat itsensä yksinäiseksi. Samaan aikaan palvelujen järjestämisen reunaehdot ovat tiukentuneet muun muassa rahoituksen osalta. Päijät-Hämettä haastaa henkilöstön saatavuus. Samaan aikaan työmarkkinoilta poistuu henkilöstöä mm. eläköitymisen myötä ja uusien työntekijöiden saatavuudessa ja rekrytoinnissa on merkittäviä haasteita.

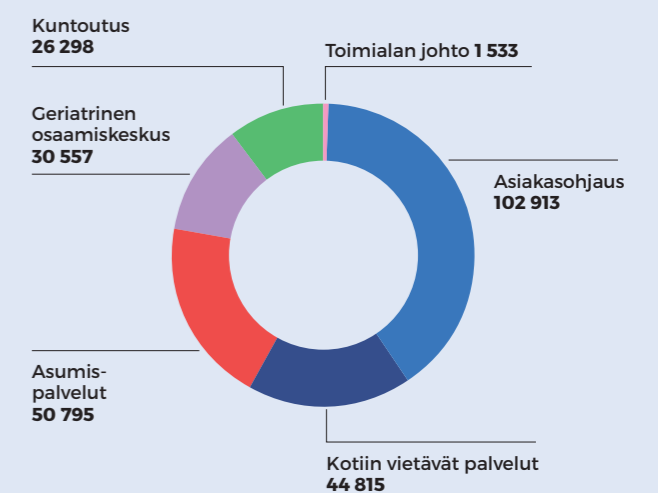
Väestöennusteen mukaan Päijät-Hämeessä yli 75-vuotiaiden osuus kasvaa vuodesta 2023 vuoteen 2024 4,7 % (N=1065). Kasvu vuodesta 2023 vuoteen 2025 on 8,9 % (N=2559). Kasvu jatkuu merkittävästi aina vuoteen 2040 saakka, ollen kokonaisuudessaan vuodesta 2023 vuoteen 2040 36,2 % (N=10 391). Yli 85-vuotiaiden osuus kasvaa vuodesta 2023 vuoteen 2024 3,8 % (N=274). Kasvu vuodesta 2023 vuoteen 2025 on 8,9 % (N=2559). Yli 85-vuotiaiden määrän kasvu vuodesta 2023 vuoteen 2040 on 107,8 % (N=6039). Vastaavasti ikäryhmän 65-74-vuotiaat muutos on negatiivinen, eli vuodesta 2023 vuoteen 2024 ollen -2,04 % (N= - 607) ja vuodesta 2023 vuoteen 2040 -15,9 % (N= - 4747).

Päijät-Häme on jo monelta osin Suomen kärjessä ikääntyneiden palveluiden laadussa ja tuottavuudessa sekä palvelurakenteen keveydessä peittävyys tarkasteltaessa. Ikääntyneiden palveluita on kehitetty jo vuosia systemaattisesti ja kehitetään edelleen. Toimialalla hyväksyttiin aluevaltuustotasolla ikääntyneiden palvelujen järjestämissuunnitelma keväällä 2023. Suunnitelman ydintavoite on arvokas ikääntyminen omaehtoisesti, kestävästi ja laadukkaasti. Suunnitelmassa on viisi kehityskärkeä ja työtä niiden osalta jatketaan vuonna 2024 aktiivisesti. Toimialalla kehitetään palveluja siten, että ne ovat vaikuttavia ja tarvetta parhaiten vastaavia. Lisäksi suunnitellaan, että palveluverkko ja palveluverkosto vastaa palvelun tarvetta ja ne kantavat tulevaisuuteen niin rahoituksen kuin henkilöstön saatavuudenkin näkökulmasta.

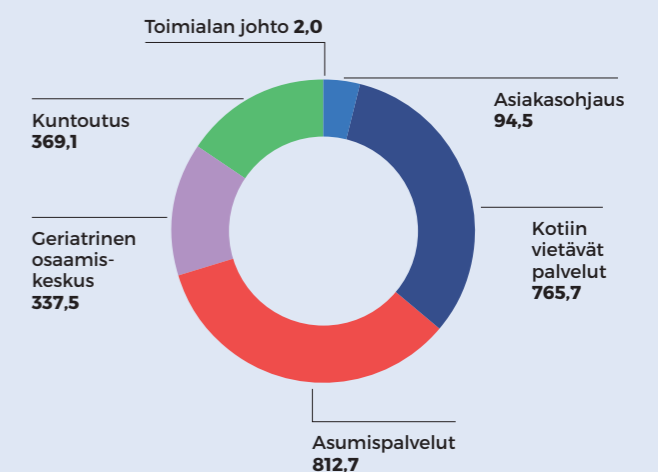
Sosiaalihuoltolain ja vanhuspallivielulain uudistukset haastavat palvelujärjestelmää. Talousarviota valmisteltaessa ns. mitoitustakia ollaan muuttamassa siten, että ympärivuorokautisessa palveluasumisessa siirtymää 0,65 henkilöä / asukas 0,7 hoitajaan / asu-

Toimintakulut tulosaluettain 1000 €

HTV määrät tulosaluettain

Käyttötalousosa (1000 €): Ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus

	TA 2023	TA 2024	TA-%	SV 2025	SV 2026
Toimintatuotot	44 712	53 748	20,2 %	54 422	55 865
Toimintakulut	-242 514	-256 912	5,9 %	-271 104	-283 416
Toimintakate	-197 802	-203 164	2,7 %	-216 681	-227 551
Suunnitelman mukaiset poistot	-131	-215	64,3 %	-191	-198
Tilikauden tulos	-197 933	-203 379	2,8 %	-216 872	-227 749

kas ei olla toteuttamassa kuluvaan hallituskauden aikana. Tämä muutos helpottaa merkittävästi asumispalveluja niin oman kuin ostopalvelujenkin osalta, koska henkilöstön saatavuus on vaikeaa. Palveluasuminen poistui vuoden 2023 alussa lainsäädännöstä ja tilalle on lakiin kirjattu yhteisöllinen asuminen. Tämä lakimuutos edellyttää edelleen toimialalta rakenteellisia muutoksia ja tiivistä yhteistyötä maakunnan kuntien kanssa kaavoitukseen ja rakentamisen mahdollistamiseen liittyen. Työ on aloitettu vuonna 2023 ja työ jatkuu edelleen osana järjestämissuunnitelman työtä. Merkittävimmän huolen ja suuren haasteen palvelurakenteen kehittymiselle on tuonut se, että hyvinvointialueen pitkät vuokrasopimukset nähdään investointeina, jolloin yhteisöllisen asumisen oman tuotannon laajentamissuunnitelmat liittyvät tiiviisti hyvinvointialueen lainanottovaltuuteen. Yhteisöllinen asuminen ei ole lähtenyt kehittymään tämän takia, sillä intensiteetillä, mitä palvelujen tarve olisi vaatinut. Mikäli tätä haastetta ei saada ratkottua valtakunnallisesti, niin ikääntyneiden palvelujen palvelurakenteen kehittäminen kevyempään suuntaan ei mahdollistu. Tämä taas vastaavasti luo paineita raskaammille palveluille, mihin taas rahoituksen ja henkilöstön saatavuuden näkökulmasta ei ole mahdollisuuksia vastata.

Toimialalla jatketaan kuntien ja muiden toimijoiden kanssa tiivistä yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osalta järjestämissuunnitelman mukaisesti. Lisäksi toimialalla kehitetään saumatonta ja vahvaa yhteistyötä muiden toimialojen ja sidosryhmien kanssa. Toimialalla toteutetaan vahvasti hyvinvointialueen henkilöstöohjelman toimeenpanoa ja sen lisäksi panostamme ikääntyneiden palvelujen järjestämissuunnitelman mukaisesti kehittämistyötä toimialan vetovoimaisuuteen liittyen sekä ammattitaitoisen ja riittävän henkilöstön saatavuuteen. Hyödynnämme toimialalla kotona asumisen teknologioita sekä kehitämme asiakasohjausta siten, että palvelu saadaan paremmin kohdennettua palvelutarvetta vastaavasti.

Vuonna 2024 toimialan merkittävimmät strategiset painopisteet ovat palvelurakenteen edelleen kehittäminen jatkamalla palveluiden painopisteen siirtoa kevyempiin palveluihin ja kohdentamalla palvelua segmentoinnin perusteella palvelutarvetta vastaavaksi. Olemassa oleva henkilöstövajaus, henkilöstön eläkkeelle poistumat, henkilöstön saatavuuden haasteet ja kasvava asiakasmäärä tuo merkittäviä paineita toimialalla eri tulosalueille.

Vaikka toimiala sai talouskehyykseen kasvua, silti toimialan rahoituskehys suhteessa palvelutarpeen kasvuun, henkilöstön saatavuushaasteisiin sekä ostopalvelujen hinnankorotuksiin tuovat merkittävän taloudellisen riskin vuodelle 2024. Toimialalla on jouduttu vuoden 2023 aikana turvautumaan oman henkilöstön lisä- ja ylitöihin, mikä on näkynyt erilliskorvausten määrän suurena kasvuna. Lisäksi henkilöstön saatavuutta on paikattu merkittävin osin etenkin kotiin vietävissä palveluissa ostopalveluhenkilöstön ja henkilöstön vuokrauksen turvin. Vuoden 2024 talousarvion erilliskorvauksiin, henkilöstövuokraukseen eikä henkilöstöostoihin ole voitu varautua arvioidulla tavalla. Tavoitteena on saada riittävästi rekrytoitua omaa henkilöstöä. Erilliskorvausten vähentäminen sekä henkilöstön ostopalvelut ja vuokraaminen ovat yksi keskeisiä talouden sopeuttamistoimia toimialalla. Ympäri vuorokautisen palveluasumisen asiakasmäärän kasvu ja ostopalvelujen hinnankorotuspaine vuodelle 2024 luo ison taloudellisen riskin. Tämä aiheuttaa suurimman ja merkittävimmän taloudellisen riskin toimialan talousarvioon.

Asiakkaiden kotona pärjäämisen ja kevyempien palveluiden tueksi tarvitaan tehokasta kotikuntou-

tusta ja toimivia apuvälinepalveluita. Geriatriassa osaamiskeskuksesta perusterveydenhuollon osastojen profilointia ja palvelujen tiivistämistä kehitetään vuoden 2024 aikana osana sopeuttamisohjelmaa.

Ikääntyneiden suhteellisen osuuden merkittävä kasvu sekä sen myötä arvioidun asiakas- ja potilasmäärän kasvu haastaa toimialan kaikkia tulosalueita henkilöstön saatavuuden osalta. Kuntoutuksen alueella lasten puhe- ja toimintaterapian sekä neuropsykologisen kuntoutuksen tarve on edelleen saatavuutta suurempi. Toimialalla panostetaan merkittävästi monimuotoiseen rekrytointiin, oppisopimuskoulutuksen mahdollistamiseen sekä ulkomailta rekrytointiin. Hyvinvointialuetta edeltävässä organisaatiossa aloitettiin kansainvälinen rekrytointi ja toimialalle on tullut kahteen eri otteeseen filippiiniläisiä hoitajia oppisopimuksen kautta töihin vuosina 2022 ja 2023.

Heistä ensimmäisenä tulleet valmistuvat joulukuussa 2023 ja loput vuoden 2024 aikana. Toisessa osassa saapuneiden valmistuminen ajoittunee vuosille 2025 ja 2026. Näiden rekrytointien perusteella kansainvälistä rekrytointia kehitetään edelleen. Vuoden 2024 aikana on tarkoitus suunnitella uusi kansainvälinen rekrytointi toimialalle.

Päijät-Koti hankkeen (Tulevaisuuden kotona asumista tukevat palvelut iäkkäille -hanke) raportointi jatkuu kevääseen 2024 saakka. Toimiala on mukana Suomen kestävän kasvun ohjelmassa, RRP hankkeissa. Toimialan keskeisiä kehittämisskohteita ovat edelleen myös tiedolla johtaminen, palveluprosessit sekä asiakaslähtöisyyden ja -tyytyväisyyden lisääminen. Ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus toimiala tekee tiivistä yhteistyötä muiden toimialojen kanssa.

Ikääntyneiden palveluiden ja kuntoutuksen toiminta	TA2024
Tuotannon volyymit	
Asiakasohjauksen käynnit	14 100
Kotihoidon käynnit *)	2 360 000
Ympäri vuorokautisen palveluasumisen asumispäivät *)	664 000
Perusterveydenhuollon vuodeosastojen hoitopäivät	97 600
Kotihoidon lääkäripalvelujen käyntisuoritteet	25 000
Geriatrian poliklinikan käyntisuoritteet	13 400
Kuntoutuksen käyntisuoritteet	191 000
Muut tunnusluvut	
Kotihoidon välitön asiakastyöaika, lähihoitajat	vähintään 58 %
Asumispalveluyksiköiden käyttöaste, ympärivuorokautinen palveluasuminen	vähintään 95 %
Akuuttiosastojen keskimääräinen hoitoaika	alle 17 vrk
Kotiutukseen päätyvien hoitajaksojen osuus	vähintään 71 %
Kuntoutuksen käyntisuoritteet / nettotyöpanos	vähintään 836
Hyvinvointialueen sitovat tavoitteet	
Palvelutarpeen arviointi	alle 7 arkipäivää
Palvelujen saatavuus vireillepanosta palveluun pääsyyn, ympärivuorokautinen palveluasuminen	alle 90 vrk
Terveydenhuollon lakisääteiset hoitopääsyajat toteutuvat	kyllä/ei
Väestöennusteeseen suhteutetut 75 vuotta täyttäneiden palvelurakennemittarit:	
Kotona asuvien osuus	vähintään 94 %
Säännöllisen kotihoidon kattavuus	enintään 10 %
Ympäri vuorokautisen palveluasumisen kattavuus	enintään 6 %

*) sisältää hyvinvointialueen oman palvelutuotannon ja muut palveluntuottajat

3.4 Perhe- ja sosiaalipalvelut

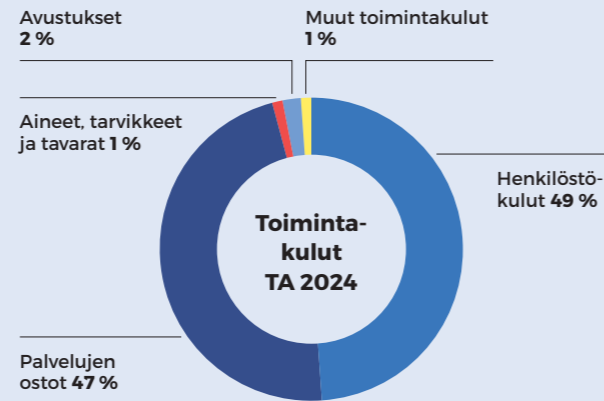
Vastuuhenkilö:
toimialajohtaja Mika Forsberg

Perhe- ja sosiaalipalvelut -toimiala on yksi kuudesta hyvinvointialueen toimialasta. Toimiala jakautuu lapsiperhepalvelujen, työikäisten ja sosiaalihuollon päivystyspalvelujen, psykososiaalisten palvelujen ja vammaispalvelujen tulosalueisiin. Lisäksi toimialalle kuuluvat asiantuntijayksikköinä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ja yhdyspintatyön yksikkö. Sosiaalialan osaamiskeskus Verso kuuluu 1.1.2024 alkaen tukipalvelut toimialalle. Palveluja järjestetään monituottajuuden periaatteilla omana tuotantona, ostopalveluilla tai palvelusetelin avulla. Yhteistyö järjestöjen, kuntien, seurakuntien ja oppilaitosten kanssa on laajaa toimialalla.

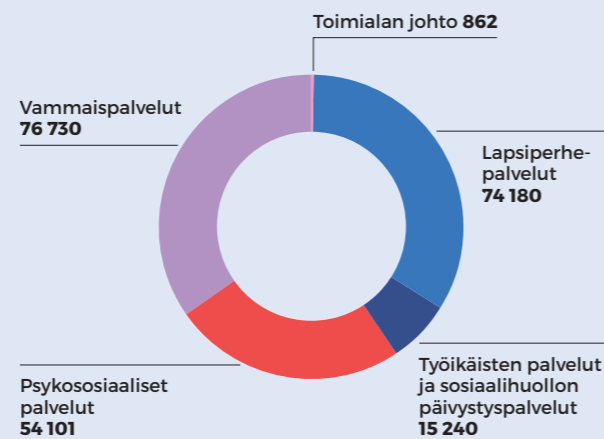
Toimialan toiminnan painopisteenä on vuoden 2024 osalta toiminnan uudistaminen ja yhteistyö. Hoitoon ja palveluihin pääsyn parantaminen, avopalvelujen kehittämistyö ja sähköisten palvelujen kehittämistyö osana hoito- ja palvelupolkujen kehittämistyötä jatkuu vuonna 2024. Palvelutarpeisiin vastaaminen edellyttää monialaisen yhteistyön kehittämistä ja toimivia yhdyspintatyön käytäntöjä. Yhteistyöalueen hyvinvointialueiden yhteistyötä kehitetään. Tiedonhallinnan ja kirjaamisen kehittämistyötä tehdään vuonna 2024. Sosiaalihuollon sähköisen ajanvarauksen kehittämistyö käynnistyy. Toimialan valmiussuunnitelma tehdään vuonna 2024. Valvontalaki tulee voimaan 1.1.2024. Toimialan valvonnan kokonaisuutta kehitetään ja toteutetaan hyvinvointialueen valvontaohjelman mukaisesti. Perhe- ja sosiaalipalvelut -toimiala on mukana Kestävät ja vaikuttavat sote-palvelut Päijät-Hämeessä hanketyössä vuonna 2024. Hanke on osa Suomen kestävän kasvun ohjelmaa.

Lapsiperhepalveluissa jatketaan lapsiperhepalvelujen toimenpideohjelman toimeenpanoa. Alaikäisten mielenterveyspalvelujen kehittämistyö jatkuu. Vuoden 2024 aikana valmistaudutaan jälkihuollon ikärajan laskemiseen. Omaan lastensuojelun avo- ja sijaishuoltoa vahvistetaan ja laajennetaan. Perhekeskustoiminnan kehittäminen jatkuu kuntien ja sidosryhmien kanssa. Sähköisen perhekeskuksen käyttöönottoa ja kehitystä jatketaan osana Kestävät ja vaikuttavat sote-palvelut Päijät-Hämeessä hanketta. Neuvolan ja opiskeluohjelman alueellisten suunnitelmien toimeenpano käynnistyy. Opiskeluohjelman kuraattorit ja psykologit siirtyvät Aurajärjestelmästä LifeCaren käyttäjiksi 1.8.2024 alkaen.

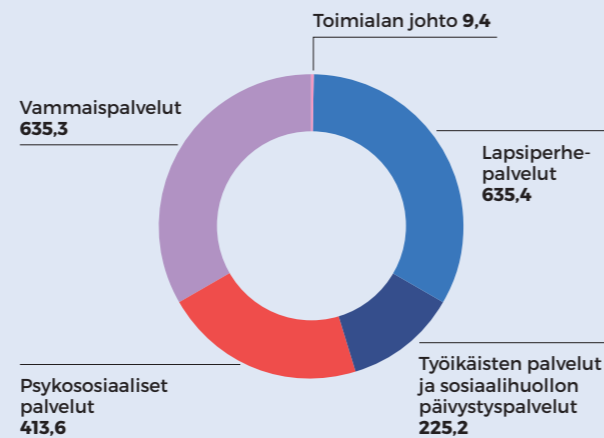
Työikäisten ja sosiaalihuollon päivystyspalvelut tulosalueella jatketaan taloudellisen tuen palvelujen kehittämistä. Nuorten palvelujen kehittämistyötä jatketaan osana jälkihuollon ikärajojen muutosta. Kuntouttavan työtoiminnan ja sosiaalisen kuntoutuksen kehittämistyö jatkuu. Nuorten aikuisten varhaisen tuen palvelujen kehittämistä jatketaan osana Kestävät ja vaikuttavat sote-palvelut Päijät-Hämeessä han-

Toimintakulut tulosalueittain 1000 €

HTV määrät tulosalueittain

Käyttötalousosa (1000 €): Perhe- ja sosiaalipalvelut

	TA 2023	TA 2024	TA-%	SV 2025	SV 2026
Toimintatuotot	20 866	21 681	3,9 %	22 077	22 677
Toimintakulut	-215 699	-221 113	2,5 %	-236 722	-243 686
Toimintakate	-194 833	-199 432	2,4 %	-214 645	-221 008
Suunnitelman mukaiset poistot	-229	-227	-0,8 %	-94	-64
Tilikauden tulos	-195 062	-199 659	2,4 %	-214 739	-221 073

ketta. Työllisyydenhoidon ja kotouttamisen yhdyspintatyötä kehitetään ja osallistutaan TE- ja kotouttamisen palvelujen uudistukseen (1.1.2025-). Asunnottomien palvelujen kehittämissuunnitelma tehdään vuonna 2024. Välivuokrattujen asuntojen määrää vähennetään.

Psykososiaalisissa palveluissa jatketaan päihde- ja mielenterveyspalvelujen palvelukokonaisuuden kehittämistyötä yhteistyössä avosairaanhoidon toimijoiden ja sosiaalipalvelujen kanssa. Psykiatrian Heinalan palvelut tuotetaan 1.1.2024 alkaen omana toimintana. Strukturoitujen ja ryhmämuotoisten toimintamallien kehittämistyö jatkuu poliklinikkapalveluissa. Psykiatrian omat vuodeosastot toimivat akuuttiosastoina ja kuntoutusosastopalveluja ostetaan muilta hyvinvointialueilta tarvittaessa. Oman mielenterveyskuntoutujille suunnatun asumispalveluyksikön valmistelu jatkuu vuonna 2024.

Vammaispalveluissa jatketaan vammaispalvelujen kehittämissuunnitelman (2023-2027) toimeenpanoa ja valmistaudutaan uuden vammaispalvelulain voimaantuloon (1.1.2025-). Henkilökohtaisen avun monituottajamallia vahvistetaan ja panostetaan erityisesti työnantajamallin kehittämiseen. Toimialarajat ylittävällä ja YTA-tasoisella yhteistyöllä mahdollistetaan kokonaistaloudelliset ja asiakkaiden erityistarpeisiin vastaavat palvelut. Asumisen kehittämissuunnitelma jatketaan. Salpakankaan palvelukodin uudisrakennus valmistuu. Omaishoitajien ja -hoidettavien varhaisen tuen palveluiden kehittämistä jatketaan osana Kestävät ja vaikuttavat sote-palvelut Päijät-Hämeessä hanketta. Vuonna 2024 kilpailutetaan henkilökohtaisen avun palvelut, asunnon muutostyöt ja päiväaikaisen toiminnan kuljetukset sekä tarvittaessa uuteen vammaispalvelulakiin sisältyvä erityisen osallisuuden tuki.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ja yhdyspintatyön asiantuntijayksikön tehtäviä ovat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tiedolla johtamisen tukeminen, vaikuttavien menetelmien käytön tukeminen, yhdyspinta- ja verkostotyö, viestintä ja asiantuntijatuki kaikille hyvinvointialueen toimialoille. Lisäksi yksikkö tuottaa tietoa ja palveluja aluehallituksen toimialalle sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnan, yhdyspintaneuvottelukunnan ja järjestöneuvottelukunnan toimintaan. Yksikkö tuottaa, analysoi ja raportoi hyvinvointitietoa ja yhteensovittaa alueellista suunnitelmakokonaisuutta,

johon sisältyvät hyvinvointikertomus, -suunnitelma ja vuosittainen hyvinvointiraportti. Yksikkö seuraa, tukee ja raportoi hyvinvointialueen toimialojen hyte-tavoitteiden toteutumista ja osallistuu sovittujen preventiivisten toimintamallien ja elintapaohjauksen ryhmätoiminnan elvyttämiseen. Yksikkö osallistuu liikkuamisohjelman toimeenpanon tukemiseen ja liikuntaneuvonnan kehittämiseen sekä tukee hoitosuunnitelmien tekoa ja ikääntyneiden terveyden ja toimintakyvyn edistämistä. Yksikkö tekee neljän tuulen ehkäisevää työtä, jossa keskiössä on arjen työn tukeminen ja vaikuttavuuden arvioinnin kehittäminen. Ehkäisevän työn tiedolla johtamisessa tehostetaan suoja- ja riskitekijöihin pohjautuvan minimimiedon sekä ilmiötiedon hyödyntämistä ja tuetaan vaikuttavien menetelmien käyttöä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa. Yhdyspinta- ja verkostotyössä yksikkö edistää alueellista yhteistyötä ja vahvistaa keskeisiä yhdyspintoja sekä järjestää hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vuosineuvottelun. Yksikkö tukee verkostojen toimintaa ja neuvottelukuntatyöskentelyä sekä järjestöyhteistyötä ja järjestöjen toimintaedellytyksiä. Yksikkö kehittää vuosikellon mukaista asiakasviestintää sekä suunnitelmallista asiantuntijaviestintää. Asiantuntijatyössä jatketaan kansallista ja alueellista yhteistyötä ja vertaiskehittämistä.

Toimialan talousarvion toteutumiseen liittyy merkittäviä riskejä vuonna 2024. Talousarvioraami ei ole mahdollistanut palvelutarpeissa tapahtuneiden muutosten eikä ostopalvelujen hinnannousujen huomioimista. Henkilöstösuunnitelmassa on huomioitu toimialan rekrytointihaasteet. Syksyllä 2023 päätettyjä sopeuttamistoimenpiteitä toimeenpannaan vuonna 2024. Toiminnan sopeuttamisella tavoitellaan 4 miljoonan euron vaikutuksia. Tähän pyritään erityisesti toimitilamuutoksilla, ostopalvelujen vähentämisellä, palvelu- ja tuotantorakennemuutoksilla sekä henkilöstön käytön suunnittelulla. Keskeinen tekijä tavoitteissa onnistumisessa on se, miten henkilöstötilanne kehittyy toimialalla. Henkilöstöohjelman toimeenpanoa jatketaan toimialalla. Toimintaympäristöön liittyy edelleen merkittäviä epävarmuustekijöitä ja esimerkiksi kansainvälisen tilanteen kehittymisen voi liittyä sekä taloudellisia että toiminnallisia riskejä. Henkilöstön työhyvinvoinnin ja palvelutoiminnan sujuvuuden kannalta on keskeistä toimitilojen toimivuus ja työturvallisuutta edistävät ratkaisut.

Perhe- ja sosiaalipalveluiden toiminta	TA2024
---	---------------

Oman tuotannon laskutusvolyymit

Perhe- ja sosiaalipalveluiden käynnit ja sähköinen asiointi

Lapsiperhepalvelut	224 000
Sähköisen asiointin osuus	6 %
Työikäisten palvelut	56 000
Sähköisen asiointin osuus	10 %
Psykososiaaliset palvelut	134 000
Sähköisen asiointin osuus (pth + sos)	1 %
Vammaispalvelut	42 000
Sähköisen asiointin osuus	6 %

Perhe- ja sosiaalipalveluiden asumis-, hoito- ja toimintapäivät

Lapsiperhepalvelut	14 000
Työikäisten palvelut	43 000
Psykososiaaliset palvelut	19 000
Vammaispalvelut	225 000

Oman- ja ostopalvelutuotannon laskutusvolyymit

Psykiatrian käynnit (esh)	129 000
Psykiatrian hoitopäivät (esh)	32 400
Mielenterveys- ja päihdepalveluiden ympärivuorokautisen asumisen asumispäivät	67 000
Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten ja nuorten (0-20 v.) hoitopäivät lastensuojelussa	176 000
Vammaispalveluiden ympärivuorokautisen asumisen asumispäivät	193 000

Muut tunnusluvut

Psykiatrian vuodenasastojen kuormitus (%)	93 %–96 %
---	-----------

Hyvinvointialueen sitovat tavoitteet

Toimeentulotuen käsittely 7 arkipäivän aikana	100 %
Lapsiperhepalvelujen hakemusten ja ilmoitusten käsittely 7 arkipäivän aikana	100 %
Lapsiperhepalvelujen palvelutarpeen arviointien valmistuminen 3kk aikana	100 %
Vammaispalvelujen hakemusten ja ilmoitusten käsittely 7 arkipäivän aikana	100 %
Tuetusti asuvien osuus kehitysvammaisten asumispalveluissa	≥ 27,5%
Opiskeluhuollon kuraattorin tai psykologin kanssa keskustelu 7 arkipäivän aikana	100 %
Psykiatrian ensikäyntien hoitotakuun ylittäneiden osuus	0 %
Nuorisopsykiatrian ensikäyntien hoitotakuun ylittäneiden osuus	0 %
Lastenpsykiatrian ensikäyntien hoitotakuun ylittäneiden osuus	0 %
Kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0-20 vuotiaiden osuus vastaavan ikäisestä väestöstä	< 1,6 %
Perhehoidon osuus kaikista hoitovuorokausista lastensuojelussa	> 45%

3.5 Pelastustoimen toimiala

Vastuuhenkilö: toimialajohtaja Veli-Pekka Niemikallio

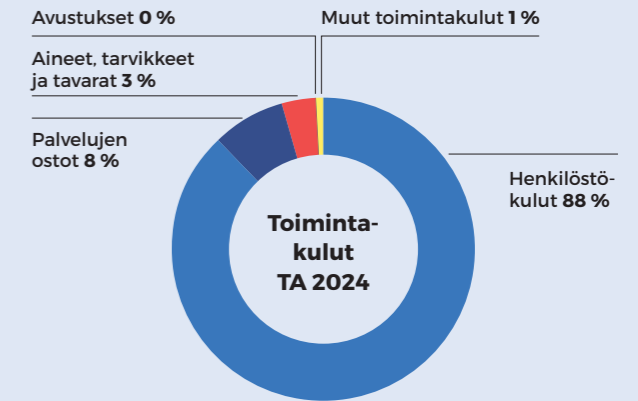
Pelastustoimi-toimiala tuottaa pelastustoiminnan, onnettomuuksien ehkäisyn sekä toimialan tarvitsemia korjaamo- ja huoltopalveluita. Toimintaa tukevia hallintopalveluita on sijoitettuna sekä Pelastustoimen toimialan johtoon että Aluehallituksen ja Tuki- ja huoltopalveluiden toimialoille. Pelastustoimen ensihoidon palvelutuotanto siirtyy 1.1.2024 Terveys- ja sairaanhoidon palvelutuotantoon kuitenkin siten, että palomiehet jatkavat ensihoidossa toimimista sisäisin järjestelyin.

Pelastustoimen toimialan toimintaa ohjaa pelastustoimen palvelutasopäätös, joka on tehty vuosille 2024–2025. Pelastustoimen palvelujen mitoitusperusteena on riskianalyysi. Pelastustoimen valtakunnalliset strategiset tavoitteet ovat keskeinen osa pelastustoimen kansallista ohjausta ja niillä varmistetaan pelastustoimen palvelujen järjestäminen laadukkaasti, yhdenmukaisesti ja kustannusvaikuttavasti. Toimiala huomioi toiminnassaan myös hyvinvointialueen strategiset tavoitteet.

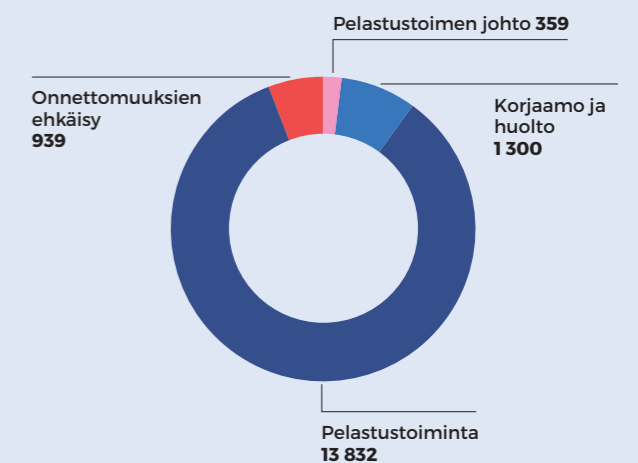
Onnettomuuksien ehkäisyn palveluihin kuuluvat ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä, valvonta, palotutkinta sekä asiantuntijapalvelut. Onnettomuuksien ehkäisyn palvelut pyrkivät vastaamaan enakoivasti ja monipuolisesti alueen riskeihin. Niiden tavoitteena on vähentää alueella tapahtuvia tulipaloja ja onnettomuuksia, minimoida onnettomuuksista aiheutuvia vahinkoja, luoda edellytyksiä tehokkaalle pelastustoiminnalle ja lisätä alueen väestön ja toimijoiden turvallisuustietämystä ja valmiuksia onnettomuustilanteissa toimimiseen. Pelastuslaitos tekee monipuolista onnettomuuksien ehkäisyyn tähtäävää yhteistyötä muiden viranomaisten ja alueen toimijoiden kanssa.

Onnettomuuksien ehkäisyn palvelujen tuottamiseen osallistuvat lähes kaikki pelastuslaitoksen tulosalueet sekä myös sopimuspalokunnat. Palveluihin tarvittavat resurssit on arvioitu vuosittaisten valvontamäärien, vuosittaisten turvallisuusviestintätapahtumien sekä aiempina vuosina toteutuneiden epäsuunnolliseen valvontaan, yhteydenottoihin ja asiantuntijatehtäviin liittyvien määrien avulla. Pelastustoiminnan henkilöstön käytössä riskinä on tehtävien priorisointi, sillä kiireellisten onnettomuustehtävien hoitaminen menee tärkeysjärjestyksessä onnettomuuksien ehkäisyn tehtävien edelle. Päätoimisen onnettomuuksien ehkäisytyötä tekevän henkilöstön mitoituksen riskinä on arvioista poikkeavien palvelujen tarve ja poikkeamat (mm. pitkät poissaolot) rakenteellisen työajan arvioinnissa, sillä vaativiin asiantuntijatehtäviin ei ole mahdollista löytää sijaisia.

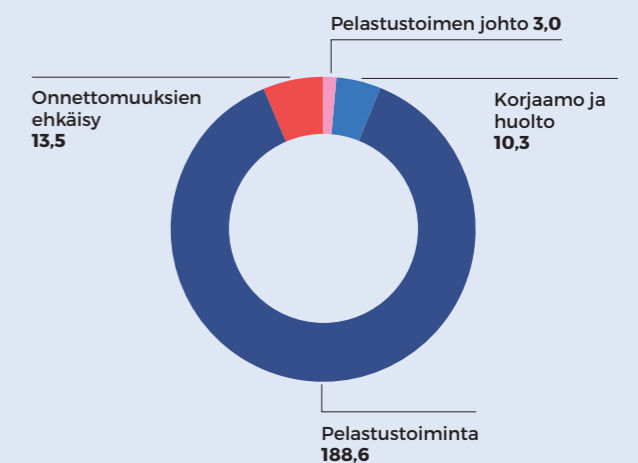
Pelastustoiminnan palveluihin kuuluvat pelastustoiminta sekä väestönsuojelu ja varautuminen. Pelastustoiminnalla tarkoitetaan kiireellisiä pelastustoimen tehtäviä, joiden tarkoituksena on pelastaa ja

Toimintakulut tulosalueittain 1000 €

HTV määrät tulosalueittain

suojata ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä onnettomuuden uhatessa tai sattua sekä rajoittaa onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja ja lieventää onnettomuuden seurauksia. Väestönsuojelulla tarkoitetaan poikkeusolojen aikana tapahtuvaa humanitaaristen tehtävien suorittamista, joiden tarkoituksena on siviiliväestön suojeleminen vihollisuuksien ja onnettomuuksien vaaroja vastaan ja siviiliväestön auttaminen selviytymään niiden välittömiltä vaikutuksilta sekä välittömien edellytysten luominen eloonjäämiselle. Varautuminen tarkoittaa valmistautumista ennakolta erilaisiin onnettomuuksiin ja kriisitilanteisiin. Tavoitteena on yhteiskunnan ja yksilöiden toiminnan mahdollisimman häiriötön jatkuminen.

Pelastustoiminnan palvelut tuotetaan voimassa olevan palvelutasopäätöksen mukaisesti. Keskeisimpiä palvelutasopäätöskauden kehityskohteita vuonna 2024 pelastustoiminnassa ovat toimintavalmiudessa havaittujen puutteiden analysointi ja korjaaminen, pelastustoiminnan suunnitelmien päivittäminen ja integrointi pelastustoimen yhteistyöaluemuutos ja pelastuslain uudistuneet velvoitteet huomioiden, pelastustoiminnan henkilöstövoimavarojen määrän ja laadun arviointi uudistuvan toimintavalmiushjeen ja toimintavalmiusanalyysin perusteella sekä pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan edistäminen. Varautumisen ja väestönsuojelun osalta kehitetään hyvinvointialueen sisäistä yhteistyötä, yhteen-

Käyttötalousosa (1000 €): Pelastustoimen toimiala

	TA 2023	TA 2024	TA-%	SV 2025	SV 2026
Toimintatuotot	534	233	-56,4 %	241	250
Toimintakulut	-21 317	-16 430	-22,9 %	-17 247	-17 743
Toimintakate	-20 783	-16 197	-22,1 %	-17 006	-17 494
Suunnitelman mukaiset poistot	-648	-722	11,4 %	-726	-723
Tilikauden tulos	-21 431	-16 919	-21,1 %	-17 732	-18 216

sovitetaan maakunnallista varautumista sekä tuetaan kuntien valmiussuunnittelua.

Toimiala tuottaa itse toimialan tarvitsemat kaluston kunnossapito- ja hankintapalvelut sekä varusvaraston ja varusteiden huollon palvelut. Korjaamo ja huolto-toimintayksikkö huolehtii myös ensihoidon kuljetuskaluston huolto- ja korjaustoimista.

Pelastustoimen toimialan palveluja kehitetään aktiivisesti toiminnaltaan, laadultaan ja kustannuksiltaan mahdollisimman tehokkaiksi avun tarvitsijalle, työturvalliseksi pelastustoimessa työskenteleville, sekä kilpailukykyisiksi suhteessa vastaaviin palveluihin Suomessa. Pelastustoimen palvelujen kehittämiseksi toimitaan aktiivisesti valtakunnallisessa pelastuslaitosten kumppanuusverkostossa. Kehittämistarpeet on huomioitu palveluittain palvelutasopäätöksessä. Pelastuslaitoksen palveluiden painopisteitä suunnataan ja toimintaa kehitetään myös onnettomuuskehityksen seurannan perusteella.

Toimiala on sitoutunut talouden sopeuttamiseen. Toimialan sopeutukset toteutetaan karsimalla harkinnan mukaan palvelujen ostoja vain välttämättömiin, pidentämällä priorisoinnin perusteella pelastustoiminnassa käytettävän kaluston ja muun irtaimiston käyttöikää sekä vähentämällä muita ostoja ainoastaan välttämättömiin tarpeisiin. Talousarvioaraami turvaa nykyisen henkilöstön ja edelleen nykyisen palvelutasopäätöksen mukaiset pelastustoimen palvelut.

Toimialan talousarvion toteutumiseen liittyy huomattavia riskejä vuonna 2024 talouden sopeu-

tustoimista ja uusista toimintavelvoitteista johtuen. Talousarvioaraami ei ole mahdollistanut palvelutarpeessa tapahtuvien muutosten huomioimista, kuten esimerkiksi pelastustoimen yhteistyöalueen tilanne- ja johtokeskusjärjestelyistä tai sopimuspaikuntien työterveystarkastusvelvoitteesta aiheutuvia kustannuksia. Talousarvioaraami ei myöskään huomioi palvelutarpeessa edellytettävien kehitystoimenpiteiden kustannuksia, esimerkkinä väestönsuojelukoordinaattorin tehtävän perustamista. Pelastustoimessa väestönsuojelun varautumiseen kohdennettu henkilötyömäärä on riittämätön pelastustoimen valvontaviranomaisen, aluehallintoviraston sekä valtakunnallisen vertailun mukaan. Talouden sopeutustoimista johtuen kalustomääräraha riittää vain rikkoutuneen kaluston välttämättömiin korvaaviin hankintoihin, mikä johtaa jatkossa kaluston korjausvelkaan sekä estää toiminnan kehittämisen toimintaympäristön muutoksesta huolimatta. Riskinä on myös, että kiinteistöjen korjausvelka kasvaa. Henkilöstön työhyvinvoinnin ja palvelutoiminnan sujuvuuden kannalta on keskeistä toimitilojen toimivuus ja työturvallisuutta edistävät ratkaisut.

Toimialalla kaikkien tulosalueiden osalta merkittävä painopiste vuonna 2024 on palvelujen, palvelurakenteiden ja toimintakulttuurin yhteensovittaminen hyvinvointialueella sekä valtakunnallisen pelastustoimen ohjauksen huomioiminen hyvinvointialueen pelastustoimessa.

Pelastustoimen palvelut	TA2024
Onnettomuuksien ehkäisy - toteutetut valvontatoimenpiteet	
Yritysten ja laitosten määräaikainen valvonta, % kokonaismäärästä	100 %
Kerros- ja rivitalojen valvonta, % kokonaismäärästä	10 %
Pientalojen valvonta, % kokonaismäärästä	10 %
Vapaa-ajan asuntojen valvonta, % kokonaismäärästä	10 %
Turvallisuusviestintä	
Turvallisuusviestinnän kattavuus koko väestöstä	15 %
Pelastuslaitoksen toimintavalmius *)	
I-riskiluokan alueella 50 % kiireellisistä tehtävistä ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 6 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen	
II-riskiluokan alueella 50 % kiireellisistä tehtävistä ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 10 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen.	
III-riskiluokan alueella 50 % kiireellisistä tehtävistä ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 20 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen.	
*) Hyvinvointialueen sitova tavoite.	

3.6 Tukipalvelut

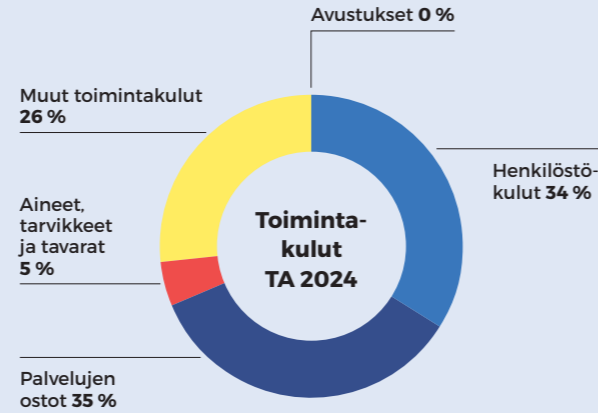
Vastuhenkilö:
toimialajohtaja Jukka Santala

Toimiala koostuu neljästä tulosalueesta: ICT-tietohallinto, Henkilöstöpalvelut, Toimitilapalvelut ja Erillispalvelut. Tukipalvelut-toimialalle sijoittuvat myös omina toimintayksikköinä Viestintä sekä Riskienhallinta ja turvallisuus ja TKKI-koordinaatio, pitäen sisällään Hanke-toimiston. Lisäksi toimiala koordinoi ja edistää hyvinvointialueen kestävä kehityksen toimia.

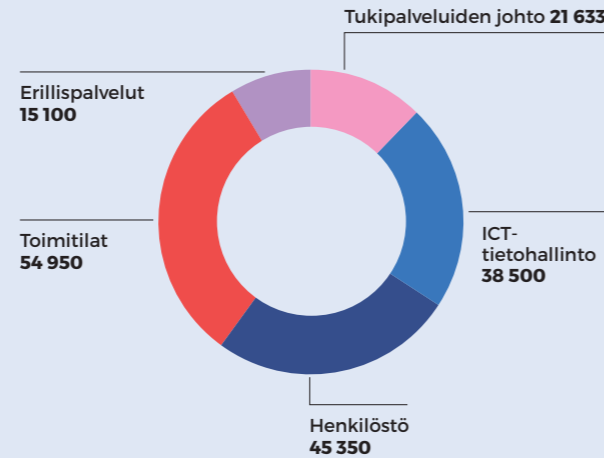
Palvelut tuotetaan sekä hyvinvointialueen omalla työllä että ulkoisia yhteistyökumppaneita hyödyntäen. Omaan työhön tuotettavien toimintojen ja palvelujen laadukkaasta ja kustannustehokkaasta tuottamisesta huolehditaan varaamalla palvelujen tuottamiseen ja johtamiseen tarkoituksenmukaiset henkilöstöresurssit sekä varmistamalla henkilöstön osaaminen ja jatkuva oppiminen. Mahdollisilla tukipalvelujen tuottamisen ulkoistuksilla tavoitellaan sekä toiminnallisia että taloudellisia hyötyjä. Toimintaa kehitetään entistä kustannustehokkaammaksi ja tavoitellaan kokonaiskustannustason kasvun hidastamista kunkin vuoden talousarvion mukaisesti. Kuitenkin niin, että palveluiden laatu- ja säädösvaati- mukset huomioidaan kaikessa toiminnassa.

Tukipalvelut-toimialan vuoden 2024 talousarvion toteutumiseen liittyy merkittäviä riskejä. Toimiala tuottaa palveluja kaikille palvelutuotannon toimialoille sekä koko hyvinvointialueelle ja näin ollen toimialan palveluiden sopeuttaminen vaikuttaa merkittävässä määrin suoraan palvelutuotantoon ja koko hyvinvointialueen toimintaan. Vuoden 2024 talouskehitys ei mahdollista kaikilta osin palvelutuotannon tarpeiden ja hyvinvointialueen tarvitseman toiminnallisen ja teknisen infrastruktuurin ylläpitämiseen tarvittavien palvelujen tuottamista siinä laajuudessa, mitä toiminnan tarkoituksenmukainen tukeminen vaatisi. Lisäksi riskinä koetaan henkilöstöresurssien riittävyys ja henkilöstön jaksaminen varsin monitahoisena ja entistään kasvavan palvelukokonaisuuden laadukkaassa ja kustannustehokkaassa tuottamisessa.

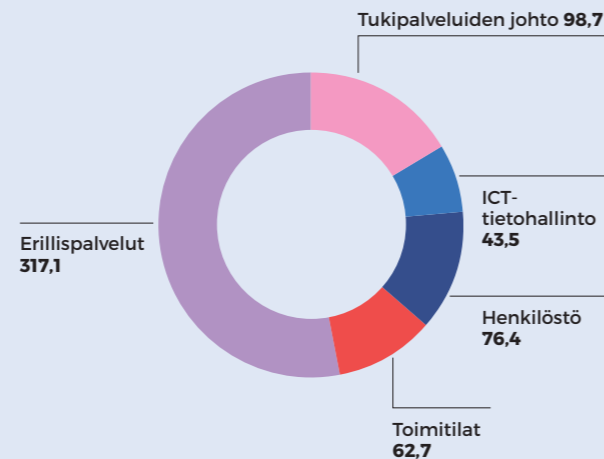
ICT:n hallintomalli on sovitettu hyvinvointialueen tarpeisiin ja kaikkia toimialoja palvelevat ICT-tiimit on keskitetty ICT-tietohallinto-tulosalueelle. Asiakas- ja potilastietojärjestelmien jatkuvaa kehittämistä jatketaan edelleen. Erityisesti potilastietojärjestelmässä on vuoden 2023 aikana havaittu lukuisia ongelmia järjestelmän toimintavarmuudessa, mikä vaatii aktiivista toimittajaohjausta järjestelmän vakauden kehittämiseksi. Edelleen kehittyvä Päijät-Sote digiratkaisu mahdollistaa digipalveluiden toimintaprosessien kehittämisen julkisen palvelutuotannon erityistarpeiden mukaisesti ja nykyisin käytössä olevien lukuisten eri digikanavien käytön lopettamisen ja toiminnallisuuksien sisällyttämisen Päijät-Sote-digiratkaisuun. Tiedon- ja tietojohtamisen osa-alueella luodaan strategiaan linkittyviä mittareita ja indikaattoreita sekä kehitetään tietojohtamisen prosesseja. Tuotannon-

Toimintakulut tulosalueittain 1000 €

HTV määrät tulosalueittain

Käyttötalousosa (1000 €): Tukipalvelut

	TA 2023	TA 2024	TA-%	SV 2025	SV 2026
Toimintatuotot	13 402	24 395	82,0 %	5 682	5 878
Toimintakulut	-126 257	-175 533	39,0 %	-139 662	-141 871
Toimintakate	-112 855	-151 138	33,9 %	-133 980	-135 993
Suunnitelman mukaiset poistot	-13 264	-17 915	35,1 %	-15 683	-15 371
Tilikauden tulos	-126 119	-169 053	34,0 %	-149 663	-151 364

ohjauksen tilannekuvajärjestelmä on otettu innolla vastaan toiminnoissa ja sitä on esitelty laajasti muille hyvinvointialueille. Järjestelmän käyttöönottoja eri toimintoihin jatketaan. Sisäisen tarkastuksen toimenpidesuosituksen toimeenpanoa jatketaan ja tietoturvaan sekä tekniseen valmiuteen suunniteltujen toimenpiteiden toimeenpanoa edistetään käytävissä olevien voimavarojen puitteissa.

Henkilöstö-tulosalueella jatkuu oman ja ulkoistettujen henkilöstöpalvelujen toiminnallisten ja taloudellisten uudistusten kehittäminen. Strategisesti tärkeänä tehtävänä on jatkuvasti varmistaa tarvittava henkilöstöpalvelujen järjestämisen kaikille hyvinvointialueen palveluille toimintaympäristön ja työelämän muutoksissa. Henkilöstöresurssien osalta kriittistä on varmistaa riittävän ammattitaitoisen työvoiman saaminen, pysyminen ja jaksaminen. Keskeiset kehittämiskohteet vuoden 2024 aikana tulevat olemaan henkilöstöohjelman toimenpiteet sekä henkilöstöpalveluiden sisäisen toiminnan ja palvelukokonaisuuden kehittäminen tukemaan henkilöstön veto- ja pitovoimaa.

Toimitilat-tulosalueella kehittämiskohteena on varmistaa strateginen, kustannustehokas ja käyttäjä-lähtöinen toimitilakokonaisuus yhdessä muiden toimialojen ja toimintojen kanssa palveluverkon mukaisesti. Toimitilat tulosalue harjoittaa aktiivista kiinteistöpolitiikkaa tehostamalla tilojen käyttöä sekä tiivistämällä ja jalostamalla tilakantaa. Tilahallintaa johdetaan keskitetysti ajantasaiseen ja laadukkaaseen tietoon perustuen hyödyntämällä valtakunnallisen toimitila- ja kiinteistöhallinnon osaamiskeskuksen ylläpitämää tilahallintasovellusta. Lisäksi Toimitilat-tulosalue johtaa keskussairaalan rakennusvaihe 8:n suunnittelua ja toteutusta. Toimitila-tulosalue johtaa ja hallinnoi myös muita hyvinvointialueen toimintoihin liittyviä vuokraus-, rakennus- ja peruskorjaushankkeita sekä omien kiinteistöjen kunnossapitoa ja lääkintätekniikkaa.

Erillispalvelut-tulosalue vastaa ateria- ja laitoshuoltopalveluiden koordinoimisesta, keskitetyistä toimitilapalveluista, välinehuoltopalveluista keskussairaalaan ja alueille sekä potilasasiakirja-arkistointi-, puhelinkeskus-, postitus ja kopiointipalveluista

ja sopimuksista. Erillispalvelut tulosalueella keskeisiä tavoitteita ovat mm. ateria- ja laitoshuoltopalveluiden ja kahvilapalveluiden sopimusten mukaisen toiminnan varmistaminen sekä välinehuoltopalveluiden häiriötön toiminta. Erillispalvelut tulosalueen vastuulla olevia operatiiviselle toiminnalle keskeisiä tukitoimintoja kehitetään tiiviissä yhteistyössä toimialojen kanssa vastaamaan hyvinvointialueen eri toimintojen tarpeita. Tulosalueen prosesseja tarkastellaan ja kehitetään toimintalahtoisesti siten, että toimialoilla voidaan turvallisesti vapauttaa käytössään olevia henkilöstöresursseja tukitoiminnoista operatiiviseen toimintaan.

Hyvinvointialueen viestintäyksikkö koordinoi ja vastaa omalta osaltaan hyvinvointialueen sisäisestä ja ulkoisesta viestinnästä, brändistä, viestinnän kehityshankkeista, mediaviestinnästä ja viestinnän valmiudesta poikkeustilanteisiin suunnitelmien mukaisesti. Vuoden 2024 keskeisiä tavoitteita on rakentaa viestinnän avulla luottamusta ja vahvistaa yhteisöllisyyttä, tehdä uutta hyvinvointialuetta ymmärrettäväksi niin henkilöstölle, asukkaille kuin muillekin sidosryhmille, jatkaa aktiivista mediayhteistyötä ja asukkaiden omaehtoiseen hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden tukemiseen liittyvää viestintää sekä toteuttaa viestintäohjelmassa määritellyjä toimenpiteitä.

Riskienhallinta ja turvallisuus -yksikön vastuulla on hyvinvointialueen riskienhallinnan prosessien, käytänteiden ja työkalujen kehittäminen. Hyvinvointialueen riskienhallinnan prosessien yhdenmukaistamisen määrittelyä sekä merkittävimpien riskien tunnistamisen ja ennakoinnin menetelmien kehittämistä jatketaan. Turvallisuusjohtamisen kokonaisuutta edistetään jatkossa vuonna 2023 perustettujen ra-

kenteiden avulla. Varautumisen yhteensovittamis- ja kehittämistyötä sekä varautumisen rakenteita ja toimintoja vakiinnutetaan edelleen. Lisäksi ulkoisten palveluntuottajien varautumisen kokonaisuutta vietään eteenpäin. Turvajärjestelmien sekä turvallisuuspalveluiden kokonaisuuden hallittavuuden ja kustannustehokkuuden parantamiseksi käynnistetään toimenpiteitä.

Vuoden 2024 alusta hyvinvointialueen TKKI-toiminnan (tutkimus, kehitys, koulutus ja innovaatio) tuki ja koordinaatio keskitetään Tukipalvelut-toimialalle siten, että TKKI-koordinaatio ja Hanketoimisto yhdistyvät yhdeksi toimintayksiköksi. Hyvinvointialueelle on syksyn 2023 aikana laadittu TKKI-ohjelma, joka pohjautuu hyvinvointialueen strategiaan ja edistää palvelustrategian tavoitteiden toteuttamista. Hanketoimisto koordinoi ja tukee hyvinvointialueen hankkeiden ja projektien hallintaa, ohjausta ja rahoitushakemusten valmistelua sekä tuottaa hanke- ja projektinhallinnan yhteiset periaatteet, menetelmät ja mallit. Toimintavuonna jatketaan hanke- ja projektiosaamisen ja -käytänteiden yhdenmukaistamista sekä hankemallin ja hankesalkun johtamismallin jalkauttamista.

Kestävän kehityksen toiminto toteuttaa hyvinvointialueen ympäristöohjelmaa ja sen eri osa-alueita suunnitelmallisesti ja yhdessä toimialojen ja toimintayksiköiden kanssa. Hyvinvointialueella edistetään kestävän kehityksen ja ympäristöystävällisen palvelutuotannon eri osa-alueiden toteutusta sisäisellä koulutuksella sekä sähköisen raportoinnin kehittämällä. Toiminto koordinoi Luontoaskel terveyteen 2022–2032-ohjelmaa (Päijät-Hämeen ympäristö- ja terveysohjelma) yhteistyössä Lahden kaupungin ja Lahden Yliopistokampuksen kanssa.

3.7 Investoinnit

Investointihankkeet vuosina 2024–2026 (1000 €)

Määrärahat	KOKONAIS-KUSTANNUS	TA 2024	SV 2025	SV 2026
Uudisrakentaminen ja hankintamenot		17 599	30 186	43 213
Rakennusvaihe 8 (PHKS) + HUS III	154 444	16 806	28 980	32 560
Suunnittelu	8 040	2 030	630	630
Rakentaminen	102 296	10 526	26 300	31 580
Toimintavarustus (sisältäen ict:n)	21 308	350	150	350
Väistötilat	19 000	2 000		
Maa-alue	3 800	1 900	1 900	
Nastolan sote-keskus	19 424	533	1 026	9 358
Maa-alue	403	403		
Suunnittelu	461	130	156	78
Rakentaminen	15 800		770	8 100
Toimintavarustus (sisältäen ict:n)	2 760		100	1 180
Orimattilan pelastusaseman kalustohalli	305	260		
Suunnittelu	65	20		
Rakentaminen	210	210		
Toimintavarustus (sisältäen ict:n)	30	30		
Padasjoen pelastusasema	5 945		180	1 295
Suunnittelu	465		180	145
Rakentaminen	5 000			1 100
Toimintavarustus (sisältäen ict:n)	480			50
Perusparantamishankkeet (sisältää toiminnan tehostamiset)		2 150	2 150	2 150
H-, I- ja L -rakennusosat (PHKS)	55 270			
Suunnittelu	2 570			
Rakentaminen	42 000			
Toimintavarustus (sisältäen ict:n)	10 700			
Kärkölän pelastusasema	2 095			
Suunnittelu	195			
Rakentaminen	1 700			
Toimintavarustus (sisältäen ict:n)	200			
Muu rakentaminen, rakennustekniset työt		2 150	2 150	2 150
Muut investointimenot		6 799	6 680	7 663
Tietojärjestelmähankkeet		1 050	1 500	1 500
Sairaalalaitteet ja -kalusto		2 304	2 500	3 638
Muut laitteet ja kalusto		1 445	1 680	1 525
Osakkeet		2 000	1 000	1 000
INVESTOINTIMENOT YHTEENSÄ		26 548	39 016	53 025

3.8 Ilmiöbudjetointi – Lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin edistäminen

Aluevaltuusto päätti kokouksessaan 10.10.2022 hyvinvointialueella toteutettavasta ilmiöpohjaisen budjetoinnin pilotista vuoden 2024 talousarvion valmistelussa.

Ilmiöbudjetointi on uudenlainen lähestymistapa täydentämään perinteistä budjetointia. Ilmiöbudjetoinnilla pyritään vastaamaan kokonaisvaltaisemmin, systemaattisemmin ja budjetirakenteen perinteiset toimialarajat ylittäen sellaisiin monimutkaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin tai ilmiöihin, jotka eivät ratkea minkään yksittäisen toimialan omin toimin tai voimin. Tällaisia ovat esimerkiksi hyvinvointi, sosiaalinen epätasa-arvo tai kestävä kehitys/ilmastomuutos. Ilmiöpohjainen budjetointi on suomalainen käsite, eikä sitä esiinny kansainvälisessä kielenkäytössä. Ilmiöitä tarkastellaan pidemmällä aikavälillä, sillä hankalia ongelmia ei kyetä ratkaisemaan yhden talousarviovuoden aikana.

Päätös budjetoinnin kohteeksi valittavista ilmiöistä tulee tehdä korkealla poliittisella tasolla. Valittavia ilmiöitä tulisi olla samanaikaisesti vain muutama. Hyvinvointialueella ilmiön valinnan tekee aluevaltuusto.

Ilmiöitä koskevan tavoitteenasettelun tulee olla konkreettista. Talousarviossa tulee määritellä ilmiötä koskevat tavoitteet, keinot, vastuutahot ja käytettävät resurssit sekä seurannan mittarit. Ilmiötä koskevan budjettivalmistelun tulee tapahtua monenkeskisessä toimialojen välisessä tarkastelussa. Yhteisestä seurannasta ja sen toteutustavasta sovitaan talousarvion suunnitteluvaiheessa. Seuranta ei kohdistu vain siihen mitä määrärahoilla tehtiin vaan tekemisen ja suoritteiden aikaansaamiin vaikutuksiin. Onnistumisen kriteerit ja mittarit ovat yhteiset.

Ilmiöbudjetoinnin toteuttaminen ei välttämättä vaadi lisää rahaa vaan olemassa olevien resurssien uudelleenkohdentamista ja ilmiöön vaikuttavien toimenpiteiden tunnistamista normaalissa toiminnassa.

Hyvinvointialueella on ilmiöpohjaisen ja osallistuvan budjetoinnin pilotin ilmiöksi valittu lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin edistäminen. Mielen hyvinvointi käsittää lasten ja nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin.

Hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien valtionrahoituksen perusteeksi otetaan käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin eli HYTE-kerroin. Vuoden 2023 alusta HYTE-kertoimen mukainen summa jaetaan hyvinvointialueille asukasluvun mukaan. Toimintaa ja tuloksia väestötasolla kuvaavat indikaattorit huomioidaan ensimmäisen kerran vuoden 2026 rahoituksen jaossa. (Laki hyvinvointialueiden rahoituksesta 617/2021). HYTE-kertoimen suuruus määräytyy toimintaa ja voimavaroja kuvaavien prosessi-indikaattorien ja tuloksia kuvaavien tulosindikaattorien perusteella. Lasten ja nuorten mielen hyvinvointiin perustuvalla ilmiöpohjaisella budjetoinnilla edistetään myös HYTE-kertoimeen perustuvaa rahoituksen saamista Päijät-Hämeeseen.

Valtiontalouden tarkastusviraston arvion mukaan jokainen syrjäytynyt nuori maksaa elämänsä aikana noin 1,2 miljoonaa euroa yhteiskunnalle.

Lasten ja nuorten mielen hyvinvointia edistämällä on saatavissa merkittäviä taloudellisia säästöjä pienempänä resurssien käyttönä sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä sekä pienempänä riskinä syrjäytymiselle. Vaikka suurin osa lapsista ja nuorista voi hyvin, ovat hyvinvointi- ja terveyserot kasvaneet. Lapset ja erityisesti nuoret tarvitsevat tukea terveytensä ja hyvinvointinsa ylläpitämiseen ja edistämiseen arkiympäristöissään. Vanhemmuuden tukeminen on keskeinen osa koko perheen hyvinvoinnin edistämistä myös universaaleissa palveluissa. Oikea-aikaisella ja riittävällä tuella ehkäistään ongelmien monimutkaistumista ja pitkittymistä. Ennaltaehkäisevillä toimilla ja varhaista tukea ja hoitoa tarjoamalla luodaan edellytyksiä myös opintojen suorittamiselle ja työelämään siirtymiselle. Pteri Orpon hallituksen ohjelmaan on kirjattu mm. lapsiperhemyönteisen politiikan edistäminen kaikilla tasoilla, matalan kynnyksen perhepalvelujen ja moniammatillisen lapsiperhetyön kehittäminen. Lasten ja nuorten yhdenvertainen pääsy perustasolla lyhytpsykoterapiaan tai muihin vaikuttaviin psykososiaalisiin hoitoihin turvataan. Päijät-Hämeen hyvinvointialue ei saanut valtionavustusta lapsibudjetoinnin pilotointiin, joka suunniteltiin osaksi lapsivaikutusten arviointia.

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen haasteina ovat lasten ja nuorten pahoinvointi ja moninaiset perheiden tuen tarpeet. Koulutuksen ulkopuolelle jääneitä 17-24-vuotiaita oli 9,9 % Päijät-Hämeessä (koko maa 7,9 %) vuonna 2021. Syrjäytymisriskissä olevia

18-24-vuotiaita oli 23,3 % (koko maa 18,3 % vuonna 2020; Päijät-Hämeen hyvinvointialueen hyvinvointiraportti 2022). Panostuksilla ennaltaehkäisevään toimintaan ja varhaiseen tukeen peruspalveluissa voidaan erikoissairaanhoidon ja lastensuojelun tarvetta vähentää. Universaaleilla palveluilla voidaan vahvistaa mielenterveyttä suojaavia tekijöitä ja vähentää riskejä. Lasten ja nuorten osallisuuden vahvistaminen on keskeinen osa mielen hyvinvoinnin edistämistä.

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen osalta voidaan todeta seuraavat taustatiedot (lähde THL:n Sotekuva):

- 0-17-vuotiaiden lasten osuus, joista tehty lastensuojeluilmoitus 9,7 % (koko maa 8,6 %)
- kodin ulkopuolelle sijoitetut 0-17-vuotiaat vastaavan ikäisestä väestöstä 2,0 % (koko maa 1,6 %)
- kodin ulkopuolelle sijoitetut 0-17-vuotiaat, joiden sijoituspaikka laitos, osuus kaikista kodin ulkopuolelle sijoitetuista 49,7 % (koko maa 46,7 %)
- lastensuojelun laitos- ja perhehoidon nettokäyttökustannukset eur/asukas 201,60 eur (koko maa 161,10 eur)

- perusterveydenhuollon kouluterveydenhuollon käynnit/1000 7-18-vuotiaista, 1619 (koko maa 1777)
- perusterveydenhuollon opiskeluterveydenhuollon käynnit/1000 16-25-vuotiaista 1403 (koko maa 1938)
- erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit lastenpsykiatrialla/1000 0-12-vuotiaista 498,8 (koko maa 379,8)
- psykiatrian laitoshoidon 13-17-vuotiaat potilaat /1000 vastaavan ikäistä 11,4 % (koko maa 10,3 %)
- raskauden keskeytykset alle 20-vuotiailla 6,7 % (koko maa 5,8 %)

Vaikuttavuus ja mittarit:

- Perustason ja erikoissairaanhoidon tarpeen vähentäminen (potilasmäärät, palvelupyynnöt, esh-lähetteet)
- hoitoon pääsyn parantaminen (hoitotakuun toteutuminen, odotusaika palveluihin)
- kouluterveydenhuollon ja opiskelijaterveydenhuollon terveydenhoitajalle pääsyn parantaminen (kouluterveyskyselyn tulokset)
- syrjäytymisriskissä olevien määrän väheneminen 18-24-vuotiaista %-osuus (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa)

Terveys- ja sairaanhoitopalvelut -toimialan aihio ilmiöpohjaiseen budjetointiin

Ilmiö: Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen terveys- ja sairaanhoitopalveluissa

Toimenpide:

- 1) Lasten ja nuorten ongelmien sekä perheiden ongelmien ja haavoittuvuuksien tunnistaminen neuvola- ja kouluterveydenhuollossa.
- 2) "Lapset puheeksi" -toimintamalli käyttöön moniammatillisessa tiimimallissa, suun terveydenhuollossa ja esh:n lastenyksiköissä tukemaan lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia yhteistyössä perhekeskusten kanssa.
- 3) Lasten ja nuorten terveen kasvun ja terveellisten elämäntapojen tukeminen yhteistyössä ravitsemusyksikön kanssa.

Ilmiön kesto: TA vuosi 2024

Suunniteltu resurssi: Kohta 1-2 yksi htv (noin 60 000 €), kohta 3 yksi htv (noin 60 000 €)

Tavoite:

Terveydenhuolto tukee lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaamista ja pahoinvoinnin vähentämistä.

Mittarit:

- 1) Neuvola- ja kouluterveydenhuollon lapsen/nuoren henkiseen pahoinvointiin liittyvien käyntien %-osuus (dg-merkinnät).
- 2) "Lapset puheeksi" -toimintamallin käyttömäärä/toimintayksikkö.
- 3) Hyvinvointialueella on luotu yhteistyömallit ja toimintatavat varhaisten syömispulmien toteamiseksi ja tuen antamiseksi.
- 4) Hoitotakuun toteutuminen lapsipotilailla.

Perhe- ja sosiaalipalvelut -toimialan aihio ilmiöpohjaiseen budjetointiin

Ilmiö: Lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin edistäminen

Toimenpide:

- Koulun- ja opiskelijaterveydenhuollon vahvistaminen ja osaamisen kehittäminen osana mielenterveyspalvelujen kokonaiskehittämistä ja hoidon porrastusta.
- Opiskelu- ja elämäntilanteen perustason mielenterveyspalvelujen vahvistaminen.
- Mielenterveyttä tukevat ja hoidolliset interventiot lasten arkiympäristöissä ja oikea-aikainen ja riittävä hoito perustasolla.

Tavoite:

- Oikea-aikainen tuki ja hoito osana koulun- ja opiskelijaterveydenhuollon kaltaisia universaaleja palveluja.
- Hoitoon pääsyn parantaminen ja mielenterveyspalvelujen tarpeen vähentäminen.

Mittarit:

- Ohjattua omahoitoa ja ahdistuksen lyhytoitoa saaneet asiakkaat
- Hoitotakuun toteutuminen pth:ssa ja esh:ssa
- Lasten ja nuorten hyvinvoinnin kehitys ja palvelujen saatavuus (kouluterveyskysely)
- Esh-lähetemäärät ja esh:n potilasmäärän kehitys
- Työhyvinvoinnin kokemus

Ilmiön kesto:

Suunnitteluhorisontti: TA 24 ja TS 2025 & 2026

Suunniteltu resurssi: 0,25 M€ (5 htv)

Ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus -toimialan aihio ilmiöpohjaiseen budjetointiin

Ilmiö: Lasten/nuorten psykofyysisen fysioterapian vahvistaminen (Lahden perhekeskus)

Toimenpide:

- Luoda tarpeita ja kysyntää vastaavaa palvelua perustasolle helpolla palveluun ohjautumisella. (matalan kynnyksen palvelu)
- Palvelu on pääsääntöisesti yksilöterapiaa noin 5-10 käyntikertaa/asiakas.

Tavoite:

- Pyritään vastaamaan Perhekeskuksessa kaivattuun palveluun ja kysyntään lasten ja nuorten psykofyysisen fysioterapian keinoilla.
- Kohderyhmänä ovat pääasiallisesti 12-15 vuotiaat muun muassa kipupotilaat sekä toiminnallisesti ja kehollisesti oireilevat potilaat, joilla on taustalla somaattinen oire (mm. lisänä ahdistus, unihäiriöt).
- Tällä toimintamallilla pyrittäisiin vaikuttamaan varhaisessa vaiheessa lapsen/nuoren oireiluun ja ennaltaehkäistäisiin vaivojen kroonistuminen.

Mittarit:

- Tuotantoluvut
- Hoitoon pääsyaika
- Laatumittari valmisteilla

Suunniteltu resurssi:

Psykofyysinen fysioterapeutti (n. 50 000 €). Syksyn 2023 asia toteutuu TUL-sote-hankkeen rahoituksella.

Pelastustoimen palvelut -toimialan aihio ilmiöpohjaiseen budjetointiin

Ilmiö: Lasten ja nuorten palokuntatoiminnan tukeminen

Toimenpide:

- Ongelmana sopimuspalokuntien nuorisosastotoiminnan hiipuminen.
- Palokuntien nuorisotoiminta tarjoaa harrastusmahdollisuuksia ja auttaa vähentämään nuorten syrjäytymistä sekä tuottaa uusia sopimuspalokuntalaisia.

Tavoite:

- Tuetaan vapaaehtoisia palokuntia nuorisotoiminnassa.

Mittarit:

- Nuorisotoiminnan toteutuminen
- Nuorisosastotoimintaan osallistuvien määrä

Ilmiön kesto: TA 2024 ja TS2025 & 2026

Suunniteltu resurssi:

kehittämispäällikkö, sopimuspalokunnat

Aluehallituksen toimialan aihio ilmiöpohjaiseen budjetointiin

Ilmiö: Lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin edistäminen

Toimenpide:

- Nuorisovaltuuston suunnitteleman tapahtumatoiminnan toteuttamisen tukeminen.

Tavoite:

- Lasten ja nuorten osallisuuden edistäminen

Mittarit:

- Toteutetut tapahtumat
- Tapahtumiin osallistuneiden määrä

Ilmiön kesto:

Suunnitteluhorisontti: TA 24 ja TS 2025 & 2026

Suunniteltu resurssi: 10 000 euroa

4

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen tavoitteet tytäryhtiölle vuodelle 2024

4. Päijät-hämeen hyvinvointialueen tavoitteet tytäryhtiölle vuodelle 2024

Hämeen Tekstiilihuolto Oy:n tavoitteet
vuodelle 2024

- tilikauden tulos on vähintään nolla (0) euroa
- yhtiön hinnaston painotettu keskihinta nousee korkeintaan 1,5 prosenttia verrattuna vuoteen 2023

5

Laskelmat

5. Laskelmat

Tuloslaskelma

Tuloslaskelmaosan sitovuus- ja kokonaistarkastelu:

Tuloslaskelmassa osoitetaan, kuinka hyvinvointialueen tulorahoitus riittää palvelutoiminnan menoihin, korkoihin ja muihin rahoitusmenoihin sekä taloudellisen käyttöiän mukaisiin suunnitelmapoistoihin. Tuloslaskelman välituloksena esitetään toimintakate, vuosikate ja tilikauden tulos. Tuloslaskelma päättyy tilikauden ylijäämään tai alijäämään.

Toimintakate osoittaa sen määrän, joka käyttötalouden tuotoista jää käytettäväksi korko- ja mui-

hin rahoituskuluihin sekä poistoihin ja arvonalennuksiin. Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin.

Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien suunnitelmapoistojen suuruinen, kuntayhtymän tulorahoitus olisi riittävä. Talousarviossa vuosikate on negatiivinen, poistoja ei pystytä kattamaan tulorahoituksella.

Tilikauden tulos kertoo tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen erotuksen, joka lisää tai vähentää kuntayhtymän vapaaehtoisia varauksia tai omaa pääomaa. Talousarvion tilikauden tulos on 33,6 miljoonaa euroa alijäämäinen.

Tuloslaskelmaosa (1000 €)

	TA 2023	TPE 9/2023	TA 2024	SV 2025	SV 2026
Toimintatuotot	123 200	138 653	145 460	128 550	132 153
Myyntituotot	30 825	32 571	30 858	31 757	32 670
Maksutuotot	65 353	71 162	76 129	76 707	78 873
Tuet ja avustukset	14 683	21 401	24 857	6 072	6 194
Muut toimintatuotot	12 339	13 519	13 616	14 013	14 416
Toimintakulut	947 756	1 025 725	1 044 684	1 061 258	1 094 800
Henkilöstökulut	418 729	447 035	470 577	475 534	491 860
Palvelujen ostot	397 708	439 084	438 008	446 765	461 666
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	68 074	71 135	69 639	71 298	73 348
Avustukset	9 504	9 977	9 687	9 970	10 256
Muut toimintakulut	53 740	58 495	56 774	57 690	57 670
Toimintakate	-824 556	-887 073	-899 224	-932 708	-962 647
Valtion rahoitus	834 589	861 980	893 226	961 562	1 000 919
Rahoitustuotot ja -kulut	-840	1 467	-2 830	-3 146	-4 132
Korkotuotot	13	4 090	3 000	3 000	3 000
Muut rahoitustuotot	1 100	1 500	1 270	1 270	1 270
Korkokulut	1 813	3 975	6 950	7 266	8 252
Muut rahoituskulut	140	148	150	150	150
Vuosikate	9 193	-23 625	-8 828	25 708	34 140
Suunnitelman mukaiset poistot	20 972	20 447	24 767	22 080	20 758
Tilikauden tulos	-11 779	-44 072	-33 595	3 628	13 382
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-11 779	-44 072	-33 595	3 628	13 382

Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelmaosan sitovuus- ja kokonaistarkastelu:

Rahoituslaskelmaan kootaan käyttötalous-, tuloslaskelma- ja investointiosan tulojen ja menojen aiheuttama kassavirta (toiminnan rahavirta). Lisäksi

rahoituslaskelmaan merkitään hyvinvointialueen lainakannan ja oman pääoman muutokset sekä arvio muutoksista muissa maksuvalmiuden erissä (rahoituksen rahavirta). Rahoituslaskelma päättyy osoittamaan talousarvion vaikutusta hyvinvointialueen maksuvalmiuteen. Vaikutus vuoden 2024 talousarvion mukaan on -47,5 miljoonaa euroa. Uutta pitkäaikaista lainaa ei nosteta.

Rahoitusosa (1000 €)

	TA 2023	TA 2024	SV 2025	SV 2026
Toiminta ja investoinnit				
Toiminnan rahavirta	9 193	-8 828	25 708	34 140
Vuosikate	9 193	-8 828	25 708	34 140
Satunnaiset erät				
Tulorahoituksen korjaukset				
Investointien rahavirta	68 047	26 548	39 016	53 025
Investointimenot	68 047	26 548	39 016	53 025
Rahoitusosuudet investointimenoihin				
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot				
Toiminnan ja investointien rahavirta	-58 854	-35 376	-13 307	-18 885
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset	0	0	0	0
Antolainauksen lisäykset (-)				
Antolainasaamisten vähennykset (+)				
Lainakannan muutokset	194 997	-12 143	-11 843	-11 843
Pitkäaikaisten lainojen lisäys (+)	199 000	0		
Pitkäaikaisten lainojen vähennys (-)	4 003	12 143	11 843	11 843
Lyhytaikaisten lainojen muutos (+/-)				
Oman pääoman muutokset (+/-)	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset (+/-)				
Rahoituksen rahavirta	194 997	-12 143	-11 843	-11 843
Vaikutus maksuvalmiuteen	136 143	-47 519	-25 150	-30 728

6

Liitteet

6. Liitteet

Liite 1. Talouden ja toiminnan sopeuttamiskohteet

TERVEYDEN- JA SAIRAANHOIDON TOIMIALA

Toimenpide/muutos	Säästö 2023 (1000 €)	Säästö 2024 (1000 €)	Vaikutukset toimintaan ja asiakkaisiin
Laboratoriotutkimuskustannusten vähentäminen (näytteenottomenetelmiä muutetaan, näytteenottoverkoston tehokkuus kasvaa, tutkimusmääriä vähennetään)	395	1 078	Tutkimusten vaikuttavuutta arvioitava. Näytteenottomuutos työllistää jonkin verran. Potilaan matka voi joskus olla aiempaa pidempi.
Ostopalveluiden vähentäminen (vuokratyövoiman käyttöä vähennetään, kilpailutus, toimintaa kotiutetaan)	166	1 688	Toimintojen muutos vaatii joustavuutta. Hoitoonpääsy voi hetkellisesti hidastua.
Ensihoidon yhtenäistäminen (siirto Tesan toiminnaksi, yhden hengen yöyksikön vähentäminen)	70	360	Työnjohto ja organisointi helpottuvat. Työolot tasa-arvoistuvat.
Toimintatapojen ja käytäntöjen muutokset	405	1 255	Uusien toimintamallien etsiminen ja opettelu. Hoitoonpääsy voi hetkellisesti hidastua.
Hoitotarvikekustannusten vähentäminen ja ilmaisjakelukriteerien tiukentaminen	113	185	Arvioidaan aiempaa enemmän hoitotarvikkeen tarvetta. Joissakin tilanteissa ilmaistarvikkeita ei enää katsota perustelluksi.
Työntekemisen aikojen muutokset (kliinisen lisätyön vähentäminen, loma-ajan sulut pienimmissä avosair. hoidon ja suun terv.huollon yksiköissä)	205	1 786	Vaikuttavuus huomioitava tutkimuksia ja hoitoja suunniteltaessa. Päiväajan toiminnan tehostaminen. Kiireellinen hoito on loma-ajan sulun aikana haettava toisesta toimipisteestä.
Yhteensä, Terveys- ja sairaanhoidon palvelut	1 354	6 352	

PERHE- JA SOSIAALIPALVELUT

Toimenpide/muutos	Säästö 2023 (1000 €)	Säästö 2024 (1000 €)	Vaikutukset toimintaan ja asiakkaisiin
Ostopalvelujen vähentäminen; henkilöstö ja palvelut	0	1 674	Oman toiminnan laajentaminen ja tilaratkaisujen löytäminen, henkilöstön rekrytointitarpeet, matkojen pidentyminen palveluihin
Työn tekemisen ajat ja toiminnalliset /rakenteelliset muutokset	161	1 746	Käsittelyaikojen piteneminen, asiakkaiden saamien etuuksien pienentyminen
Kiinteistöjen käytön tehostaminen ja tiivistäminen	26	134	Palvelujen järjestäminen tarvittaessa asukkaiden itsensä vuokraamiin asuntoihin
Muu kustannusten karsiminen, kertaluonteiset erät	229	163	Hallinnollinen työ hankerahoituksen kohdentamisessa
Toimintatuottojen lisäys (korvaukset muilta hv-alueilta)		300	Systemaattinen toimintatapa ja työpanoksen kohdennus korvausvastuiden arvioimiseksi toiminnassa. Hallinnollinen työ lisääntyy.
Yhteensä, Perhe- ja sosiaalipalvelut	416	4 017	

PELASTUSTOIMEN PALVELUT			
Toimenpide/muutos	Säästö 2023 (1000 €)	Säästö 2024 (1000 €)	Vaikutukset toimintaan ja asiakkaisiin
Karsiminen palvelujen ostoista, ostopalveluja tarkan harkinnan mukaan	125	125	Ei merkittävää vaikutusta lakisääteiseen toimintaan
Kalustohankintojen tarkka harkinta, priorisointi ja tarpeellisuus	100	100	Työtyytyväisyys, työturvallisuus kaluston kunnan heikkenemisen seurauksena
Muiden ostojen tarkka harkinta tarpeellisuudesta ja priorisointi	158	158	Ei merkittävää vaikutusta lakisääteiseen toimintaan
Yhteensä, Pelastustoimen palvelut	383	383	

IKÄÄNTYNEIDEN PALVELUT JA KUNTOUTUS			
Toimenpide/muutos	Säästö 2023 (1000 €)	Säästö 2024 (1000 €)	Vaikutukset toimintaan ja asiakkaisiin
Ostopalvelujen vähentäminen; henkilöstö ja palvelut	300	1 150	Henkilöstön saatavuus. Asiakkaat eivät tule saamaan heille myönnettyä palveluaikaa, mikäli vakituista henkilöstöä ei saada korvaamaan ostoja
Työn tekemisen ajat ja käytäntöjen muutokset	206	1 620	Vähäisiä muutoksia asiakkaan palveluajoihin (töiden keskitys arkipäiviin) ja päällekkäisten työvuorojen vähentäminen
Kiinteistöjen käytön tehostaminen ja tiivistäminen; sairaansijojen osittainen siirto Orimattilasta Lahteen	7	528	Henkilöstön siirrot tulosalueen sisällä ja palveluverkon tiivistäminen
Järjestämissuunnitelman mukaiset toimenpiteet		160	Ei vaikutuksia henkilöstöön tai asiakkaisiin, liittyy toimintamallien muutokseen
Muu kustannusten karsiminen, kertaluonteiset erät	31	30	
Asiaksmaksujen korottaminen ja palauttamattomien apuvälineiden maksun periminen		382	Asiaksmaksut nousevat, ei saa vaarantaa palveluiden käyttöä
Yhteensä, Ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus	544	3 870	

ALUEHALLITUKSEN TOIMIALA			
Toimenpide/muutos	Säästö 2023 (1000 €)	Säästö 2024 (1000 €)	Vaikutukset toimintaan ja asiakkaisiin
Erilaisiin poissaolojen sijaisuuksiin liittyvät töiden uudelleenjärjestelyt	10	62	Ei oleellista vaikutusta
Toimielinten kokouspaikkojen muutos omiin tiloihin, kokousten tarpeellisuuden arviointi ja kokoustekniikkaan liittyvä järjestelyt		75	Demokratia mallin toimivuus ja riittävä osallistuttaminen päätöksentekoon varmistettava
Juridisten ym. asiantuntijapalveluiden oston vähentäminen omia resursseja koordinoimalla		8	Tehostaa toimintaa ja juridisen tuen saamista
Ryhmärahan tarkistaminen		100	Demokratia mallin toimivuus varmistettava
Logistiikka/ Varastotoiminnan transaktioiden vähentäminen ja toimintaan liittyvien määräaikaisten/tilapäisten resurssien uudelleenjärjestelyt	20	120	Varmistettava toimintojen tarvitsema tarvikkeiden häiriötön saanti palvelutuotantoon ja asiakkaiden käyttöön
Yhteensä, Aluehallituksen toimiala	30	365	

TUKIPALVELUIDEN TOIMIALA			
Toimenpide/muutos	Säästö 2023 (1000 €)	Säästö 2024 (1000 €)	Vaikutukset toimintaan ja asiakkaisiin
Toimitiloista luopuminen	31	47	Toiminnan tiivistäminen, koulujen toiminnan päättymisen. Ei vaikutusta asiakkaisiin. Toteutetaan yhdessä toimialojen kanssa.
Linjakadun ja PHKS toimistorakennuksen käyttäjämuutokset. Tiivistetään tilatehokkuutta ja siirretään sopivia henkilöstöryhmiä muista vuokratiloista Linjakadulle/PHKS toimistorakennukseen. Selvitys kustannusvaikutuksista käynnissä.	0	0	Toimipisteiden täyttöasteen nosto ja vuokratustannusten keventäminen. Joidenkin toimintojen siirtyminen nykyisistä toimitiloista toiseen toimitilaan. Ei vaikutusta asiakkaisiin. Tehdään toimialojen kanssa hallitusti; moniportainen toimitilaprosessi. Vaihe 1.HVAjohdon muuttajat Vaihe 2. Linjakadun kotipesien järjestelyt Vaihe 3. RV8:n alta Linjakadulle väistöön siirtyvät Vaihe 4. Muut muista vuokratiloista siirtyvät Vaihe 5. vuokrasopimusten päättämiset / ja tarvittavat erillisneuvottelut
Prosessien tehostaminen; työkokemuksellisten käsittely	0	60	Työntekijät syöttävät itse ESS:iin työkokemustiedot ja esimies hyväksyy. Ei vaikutusta asiakkaisiin.
Pro Alert -järjestelmän korvaaminen Osaava -järjestelmällä.	0	50	Ei vaikutusta toimintaan tai asiakkaisiin.
Luovutaan KuntaRekryn SMS-viestien lähettämisestä	3	15	Kontaktointi pitää järjestää esim. e-maililla. Ei vaikutusta asiakkaisiin.
Paperipostin lähettämisen supistaminen minimiin. - tämä rivi muilta osin kuin PHKS - PHKS:n osalta oma "rivi" TESAn listassa - vaatii kattavan taustaselvityksen	0	320	Tehdään taustaselvitys suunnitellusti ja aikataulutetusti, edellyttää toimialojen kanssa yhteistyötä. Nimetään selvitykselle vetäjä ja vastuhenkilö ja toimialoilta yhteyshenkilöt. Kartoitetaan sen postin määrä, jota ei ole mahdollista asetusten ja lakien mukaan lähettää sähköisesti. Mukana selvityksessä myös ICT:n , talouden ja johdon tuen edustajat.
Viestintäpalvelujen ostopalveluiden vähentäminen	0	15	Ei suoranaista vaikutusta toimintaan.
Yhteensä, Tukipalveluiden toimiala	34	507	
YHTEENSÄ KAIKKI TOIMIALAT	2 761	15 494	

Talouden tasapainottamistoimien tavoite vuodelle 2024 on yhteensä 18,0 miljoonaa euroa. Aluehallituksen päätöksen mukaan tavoitteesta puuttuva noin 2,5 miljoonaa euroa katetaan erikseen määriteltävillä toimenpiteillä, jotka kohdistuvat vuokrahenkilöstön ja lyhyiden sijaisuuksien käyttötärpeen tarkempaan arviointiin, erilliskorvausten määrän ja tason suurempaan vähentämiseen, ostopalveluiden karsimiseen ja tukipalvelut toimialan myöhemmin määrittämiin erillisiin lisäsäästöä tuottaviin toimenpiteisiin.

Liite 2. Aluehallinnon toimialan ja tukipalveluiden vyörytysten perusteet

Yksikön nimi	Jakoperuste	Lähde Talousarviossa	Käsitelly kirjapidossa
ALUEHALLITUKSEN TOIMIALA			
HVA hallinto ja toimitilat	Ulkoiset toimintakulut	TA2024	Ulkoisten toimintakulujen toteuma
- Rahoitus	Omien tilojen painotetut neliöt	Modulo 1-7/2023 toteuma	Peruste Modulo 1-11/2023 toteuma
<hr/>			
Talous	Ulkoiset toimintakulut	TA2024	Ulkoisten toimintakulujen toteuma
<hr/>			
Järjestämisen tuki			
Järjestämisen tukitoiminnot	Ulkoiset toimintakulut	TA2024	Ulkoisten toimintakulujen toteuma
Oma valvonta	Ulkoiset toimintakulut	TA2024	Ulkoisten toimintakulujen toteuma
Hankinnat	Ulkoiset toimintakulut	TA2024	Ulkoisten toimintakulujen toteuma
Valikoimanhallinta ja logistiikka	WebMarella toimitusrivit	Toimitusrivit 1-7/2023	Peruste toimitusrivit 1-12/2023
<hr/>			
TUKIPALVELUIDEN TOIMIALA			
Tukipalveluiden johto	Ulkoiset toimintakulut	TA2024	Ulkoisten toimintakulujen toteuma
Hanketoimisto	Ulkoiset toimintakulut	TA2024	Ulkoisten toimintakulujen toteuma
Hanketoimisto - ulkoinen rahoitus	Ei vyörytetä		Mahdollinen omarahoitusosuus käsitellään tilinpäätöksessä erikseen
Verso	Ulkoiset toimintakulut	TA2024	Ulkoisten toimintakulujen toteuma
Viestintä	Ulkoiset toimintakulut	TA2024	Ulkoisten toimintakulujen toteuma
Riskienhallinta ja varautuminen	Ulkoiset toimintakulut	TA2024	Ulkoisten toimintakulujen toteuma
- Akuutti 24:n vartiointi	Kustannukset kohdistetaan ESH-päivystys kustannuspaikalle	TA2024	Kiinteä summa
<hr/>			
ICT-tietohallinto			
ICT-digipalvelut	Terveystieteiden päätelaitteet	Laiterekisteri 31.7.2023	Laiterekisteri 1.1.2024
ICT-tuotannonohjaus	Terveystieteiden päätelaitteet	Laiterekisteri 31.7.2023	Laiterekisteri 1.1.2024
ICT-tietojohdaminen	Päätelaitteet yhteensä	Laiterekisteri 31.7.2023	Laiterekisteri 1.1.2024
ICT-terveydenhuollon sovellukset	Terveystieteiden päätelaitteet	Laiterekisteri 31.7.2023	Laiterekisteri 1.1.2024
ICT-infra- ja loppukäyttäjäpalvelut	Päätelaitteet yhteensä	Laiterekisteri 31.7.2023	Laiterekisteri 1.1.2024
ICT-sosiaalihuollon sovellukset	Sosiaalihuollon päätelaitteet	Laiterekisteri 31.7.2023	Laiterekisteri 1.1.2024
ICT-TORI-sovellukset	Henkilöstömäärä	Määräaikaiset ja vakituiset 31.7.2023	Määräaikaiset ja vakituiset 1.1.2024
ICT-PELA-sovellukset	Pelastuslaitoksen toimiala	Laiterekisteri 31.7.2023	Laiterekisteri 1.1.2024
ICT-yleiskustannukset	Päätelaitteet yhteensä	Laiterekisteri 31.7.2023	Laiterekisteri 1.1.2024
<hr/>			
Henkilöstöpalvelut	Henkilöstömäärä	Määräaikaiset ja vakituiset 31.7.2023	Määräaikaiset ja vakituiset 1.1.2024
<hr/>			
Toimitilat			
Rakennuttamispalvelut	Omien tilojen painotetut neliöt	Modulo 1-7/2023 toteuma	Peruste Modulo 1-11/2023 toteuma
Tilasuunnittelupalvelut	Henkilöstömäärä	Määräaikaiset ja vakituiset 31.7.2023	Määräaikaiset ja vakituiset 1.1.2024
<hr/>			
Lääkintäteknikka	Omien tilojen painotetut neliöt	Modulo 1-7/2023 toteuma	Peruste Modulo 1-11/2023 toteuma
Kunnossapitopalv. - vuokratilat	Vuokrattujen tilojen neliöt	Modulo 1-7/2023 toteuma	Peruste Modulo 1-11/2023 toteuma
Kunnossapitopalv. - omat tilat	Omien tilojen painotetut neliöt	Modulo 1-7/2023 toteuma	Peruste Modulo 1-11/2023 toteuma
<hr/>			
Kiinteistöpalv. - vuokratilat	Vuokrattujen tilojen neliöt	Modulo 1-7/2023 toteuma	Peruste Modulo 1-11/2023 toteuma
Kiinteistöpalv. - omat tilat	Omien tilojen painotetut neliöt	Modulo 1-7/2023 toteuma	Peruste Modulo 1-11/2023 toteuma
<hr/>			
Erillispalvelut			
Arkistopalvelut	Henkilöstömäärä	Määräaikaiset ja vakituiset 31.7.2023	Henkilöstömäärä 1/2024
Ateria- ja laitoshuolto	Ulkoiset toimintakulut	TA2024	Ulkoisten toimintakulujen toteuma
Posti- ja vaihdopalvelut	Henkilöstömäärä	Määräaikaiset ja vakituiset 31.7.2023	Henkilöstömäärä 1/2024
Toimistopalvelut	Toimialoilta kohdistetut työpanokset	Toimistopalveluiden htv:n jakauma kustannuspaikoille	Arvio työpanoksen jakautumisesta toimialoilta
<hr/>			
Keskussairaalan välinehuolto	Välinekorihinnasto	T-Doc 1-7/2023	T-Doc 1-12/2023
Alueellinen välinehuolto	Työpanokset	Välinehuollon htv:n jakauma kustannuspaikoille	Arvio työpanoksen jakautumisesta toimialoilta

Vyörytysten jakoperusteet päivitetään talousjärjestelmään pääsääntöisesti vain kerran vuodessa ennen tammikuun kauden sulkua.

Päijät-Hämeen
hyvinvointialue